

หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา

องค์การค่าของคุรุสภา

ก. การจัดตั้งองค์การค่าของคุรุสภา

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลในสมัยนั้นได้กำหนดให้มีการปรับปรุงการศึกษาของชาติอย่างถาวร และเห็นว่าคุณภาพของคนในชาติมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพของครู ดังนั้นจึงได้ตราพระราชบัญญัติครูขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2488 และตามพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้มีสภาครูขึ้น เรียกว่า "คุรุสภา"¹ ซึ่งเป็นนิติบุคคล อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีมุ่งหมายให้เป็นสถาบันอาชีพครู มีหน้าที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. เพื่อให้เป็นสภาที่ปรึกษา และให้ความเห็นในเรื่องการศึกษาของชาติแก่กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อดูแลจรรยาบรรณ และส่งเสริมวิชาการและความรู้ของครูประกอบอาชีพครู
3. เพื่อส่งเสริมครุภัณฑ์สวัสดิการ
4. ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสำหรับครู²

---

¹มงคล พุ่มสุวรรณ, ประวัติและการดำเนินงานขององค์การค่าของคุรุสภา (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 1.

²นคร จันทรวัดนพงษ์, "29 ปีของคุรุสภา," ใน ปศร. 2517 (พระนคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 71.

คุรุสภามีคณะกรรมการอำนวยการเป็นผู้บริหารงานตามอำนาจและหน้าที่ โดยมีเลขาธิการ คุรุสภาและเจ้าหน้าที่คุรุสภาเป็นผู้ดำเนินงานตามมติของคณะกรรมการอำนวยการ ในความ ควบคุมของประธานกรรมการอำนวยการหรือผู้ที่ประธานมอบหมาย และคณะอำนวยการยังมี อำนาจที่จะแต่งตั้งอนุกรรมการ หรือมอบหมายให้กรรมการอำนวยการคนหนึ่งคนใดไปทำการ ใด ๆ แทนก็ได้¹

ในระยะเวลาที่มีพระราชบัญญัติครูใหม่ ๆ โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช สังกัดกรม อาชีวศึกษาได้เลิกทำการสอน แต่ได้รับจ้างพิมพ์งานต่าง ๆ ของทางราชการ และร้าน ศึกษากิจพาณิชย์ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประสบผลทางการค้า เพราะเกิดสงครามเอเซียบูรพาและสงครามโลกครั้งที่ 2² กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า กิจการทั้งสองแห่งนี้ พอจะเป็นแหล่งหารายได้ช่วยค่าจุนรายจ่ายของคุรุสภาได้ กระทรวง ศึกษาธิการจึงได้โอนมอภกิจการของหน่วยงานทั้งสองมาให้คุรุสภาคำเนินการ ตามมาตรา 5 อนุมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติครู ที่ให้อำนาจคุรุสภาในการหารายได้จากเงินผลประโยชน์ ต่าง ๆ จากการลงทุนและการจัดตั้งองค์การจัดหาผลประโยชน์ของคุรุสภา³

การดำเนินงานในระยะแรก มีการบริหารงานแยกกันเป็นอิสระเหมือนเดิม เพียงเปลี่ยนชื่อโรงพิมพ์วัดสังเวชเป็นโรงพิมพ์คุรุสภา และเปลี่ยนสังกัดมาเป็นสังกัดคุรุสภา เท่านั้น จนกระทั่งวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2491 คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ได้แต่งตั้ง คณะกรรมการอำนวยการการศึกษาคณะคุรุสภาทำหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของกิจการ

¹ คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517), หน้า 10.

² มงคล พุ่มสุวรรณ, ประวัติและการดำเนินงานขององค์การคุรุสภา หน้า 1.

³ คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 11.

ทั้งสองแห่ง การค้าของโรงพิมพ์คุรุสภาดำเนินไปได้ดี แต่การค้าของร้านศึกษภัณฑ์พาณิชย์
ขาดทุน ดังนั้นในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2493 คณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา จึงได้
มีมติให้รวมกิจการของโรงพิมพ์คุรุสภาและร้านศึกษภัณฑ์พาณิชย์เป็นหน่วยงานเดียวกัน ให้ชื่อ
ว่า "องค์การค้าของคุรุสภา" โดยมีผู้จัดการองค์การค้าของคุรุสภาเป็นผู้บริหารงาน ภายใต้
การควบคุมดูแลของคณะกรรมการอำนวยการการค้าของคุรุสภา¹

ข. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การค้าของคุรุสภา

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยการบริหารองค์การค้าของคุรุสภา พ.ศ. 2493 ได้
กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์การค้าของคุรุสภาไว้ว่า "เพื่อจัดหาประโยชน์ให้แก่
คุรุสภาและอำนวยความสะดวกให้แก่การศึกษา" วัตถุประสงค์นี้คงใช้ตลอดมาจนถึงปัจจุบันนี้²

ค. การบริหารงานขององค์การค้าของคุรุสภา

เดิมคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการการค้า
ของคุรุสภา เป็นผู้วางแผนและควบคุมนโยบาย และมีผู้จัดการองค์การค้าของคุรุสภาเป็น
ผู้บริหารงาน โดยแบ่งหน่วยงานออกไปตามลักษณะที่ทำงาน มีได้แบ่งแยกออกไปตามลักษณะ
งาน ซึ่งทำให้การค้าดำเนินงานไม่มีสมรรถภาพเท่าที่ควร ดังนั้นในปี พ.ศ. 2499 จึงได้มีการ
การเปลี่ยนแปลงแผนงานขององค์การค้าของคุรุสภาใหม่ โดยแบ่งรื่องานออกตามลักษณะงาน
เป็นฝ่าย เป็นส่วน เป็นแผนก และเป็นหมวด ตามลักษณะงานแต่ละประเภท คณะกรรมการ
อำนวยการการค้าของคุรุสภาได้รับการ เปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการองค์การค้าของคุรุสภา³
เมื่อกิจการขององค์การค้าของคุรุสภา ขยายกว้างขวางมากขึ้น คุรุสภาได้ยกฐานะผู้จัดการ

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 119.

² คุรุสภา, ประมวลระเบียบปฏิบัติงานของคุรุสภา (พระนคร: โรงพิมพ์
คุรุสภาพระสุเมรุ, 2515), หน้า 523.

³ คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 123.

องค์การค่าของคุรุสภาตั้งเป็นผู้ช่วยการองค์การค่าของคุรุสภา ทำหน้าที่ควบคุมและบริหาร
งานขององค์การค่าของคุรุสภาให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่และนโยบายของคณะกรรมการองค์
การค่าของคุรุสภา ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ให้ดำรงตำแหน่ง
คราวละ 1 ปี นับถึงแต่เดือนกรกฎาคม - มิถุนายน ของปี และอาจได้รับแต่งตั้งให้อยู่ใน
ตำแหน่งได้อีก 1 ปีเท่านั้น จะอยู่ติดต่อกัน 3 ปีไม่ได้ ต่อวัน 1 ปี จึงจะกลับเข้ามารับ
ตำแหน่งอีกได้¹

งานขององค์การค่าของคุรุสภาแบ่งออกเป็น 6 ฝ่าย คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายการ
บัญชี ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการค้า ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายผลิต แต่ละฝ่ายมีหัวหน้า
ฝ่ายรับผิดชอบดูแลงานในฝ่ายนั้น ๆ บางฝ่าย เช่น ฝ่ายผลิต ได้แบ่งหน่วยงานออกเป็น
มีหัวหน้าส่วนรับผิดชอบขึ้นตรงต่อฝ่าย ส่วนต่าง ๆ แบ่งออกเป็นแผนก และแผนกแบ่งออกเป็น
หมวด บางฝ่าย ไม่ได้แบ่งเป็นส่วน แต่แบ่งออกเป็นแผนก และหมวด การจัดระบบงานใหม่นี้
ทำให้การดำเนินงานนั้นคล่องตัวและมีสมรรถภาพดีขึ้น²

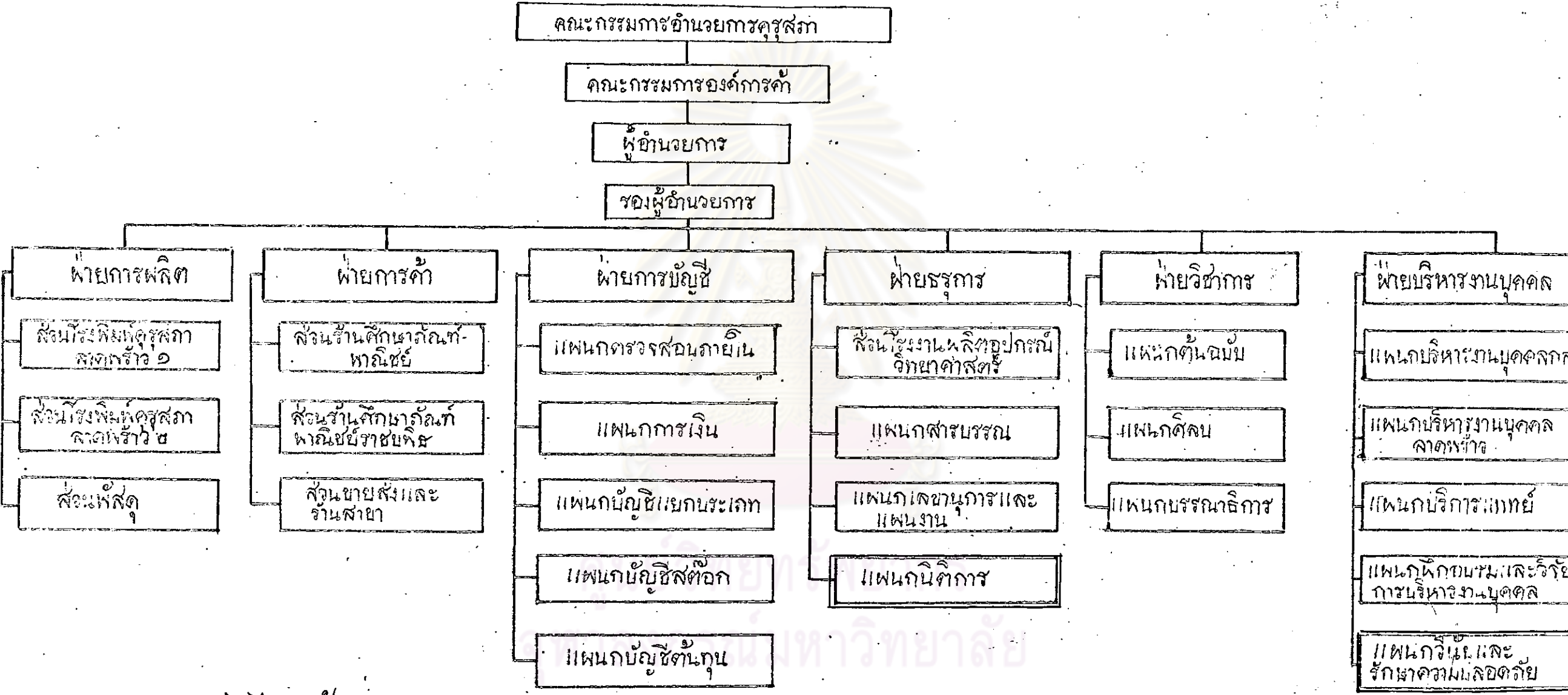
ระบบการจ้างแรงงานเดิมขององค์การค่าของคุรุสภา ใช้แบบราชการปนกับ
ระบบการจ้างค่าแรงของตลาด ตั้งขึ้นเจ้าหน้าที่ขององค์การค่าของคุรุสภา จึงมี 3 ประเภท
คือ เจ้าหน้าที่ที่กินเงินเดือนประจำ ลูกจ้างรายวัน และลูกจ้างงานเหมา ต่อมาในปี พ.ศ.
2504 องค์การค่าของคุรุสภาได้ปรับปรุงเจ้าหน้าที่ขององค์การค่าของคุรุสภาเสียใหม่ โดย
ให้มีเจ้าหน้าที่ประจำเพียง 2 ประเภท คือ เจ้าหน้าที่กินเงินเดือนประจำ และเจ้าหน้าที่
ได้รับเงินเดือนประจำส่วนหนึ่งและเงินรายชิ้นส่วนหนึ่ง เจ้าหน้าที่ขององค์การค่าของคุรุสภา
ได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐวิสาหกิจอื่น ๆ³

¹ คุรุสภา, ประมวลระเบียบปฏิบัติงานของคุรุสภา, หน้า 526.

² คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 123.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

แผนภูมิการจัดองค์กรค้าของคุรุสภา

หมายเหตุ   ยังไม่ได้จัดตั้ง

ง. บทบาทขององค์การค่าของคุรุสภา

องค์การค่าของคุรุสภาเป็นกลไกของรัฐเพียงอย่างเดียวที่ใช้ในการรักษาระดับราคาแบบเรียน และอุปกรณ์การเรียนทุกระดับชั้น ตลอดจนการควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้แบบเรียนและอุปกรณ์การเรียนมีราคาพอควรที่บุตรหลานคนทั่วไป สามารถซื้อหาไปเรียนและใช้ประโยชน์ได้¹ เนื่องจากองค์การค่าของคุรุสภามีไค้มุงแต่จะเอากำไรเพื่อเป็นรายได้เป็นสำคัญ แท่องค์การค่าของคุรุสภาคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในข้อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่การศึกษาเป็นหลัก องค์การค่าของคุรุสภาสามารถรักษาระดับราคาของหนังสือ แบบเรียนต่าง ๆ ได้เป็นเวลา รวม 20 ปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2516 เกิดวิกฤตการณ์ในเรื่องการขาดแคลนกระดาษ ทำให้กระดาษมีราคาแพงมาก ประกอบกับเกิดสถานการณ์ค่าเงินบาทแข็งค่าโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องขึ้นราคาแบบเรียนและหนังสือ ตามต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น² แต่กระนั้นราคาหนังสือและแบบเรียนที่องค์การค่าผลิต ก็ยังต่ำกว่าที่เอกชนผลิต

จ. ธุรกิจการค้าขององค์การค่าของคุรุสภา

องค์การค่าของคุรุสภามีหน้าที่หลัก คือ การผลิตและการจำหน่ายแบบเรียน หนังสือ เครื่องอุปกรณการศึกษา เครื่องแบบลูกเสือ อนุภาซาด เครื่องแก่งกายครูและนักเรียน³ นอกจากนั้นยังรับจ้างพิมพ์หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ จากส่วนราชการ บริษัทห้างร้าน และเอกชน

ธุรกิจการค้าขององค์การค่าของคุรุสภา มีดังนี้คือ

1. ผลิตและจำหน่ายแบบเรียน สมุด และแบบพิมพ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในโรงเรียนทุกระดับชั้น ตลอดจนการศึกษานักใหญ่และหนังสือสำหรับเด็กนอกโรงเรียน⁴

¹ มงคล พุ่มสุวรรณ, ประวัติและการดำเนินงานขององค์การค่าของคุรุสภา, หน้า 2.

² คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 137.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

⁴ มงคล พุ่มสุวรรณ, ประวัติและการดำเนินงานขององค์การค่าของคุรุสภา, หน้า 2.

2. ผลิตและจำหน่ายหนังสืออื่น ๆ นอกเหนือจากแบบเรียน เช่น หนังสือชุดภาษาไทย หนังสือชุดครู หนังสือชุดภาษาและการรู้หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือชุดภาพระบายสี หนังสือชุดความรู้ไทย¹
3. ผลิตและจำหน่ายอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา ภาษประกอบการสอน แผ่นเสียงประกอบการสอน²
4. ผลิตและจำหน่ายเครื่องจักร และผลิตภัณฑ์จากเครื่องมือช่างไม้ เช่น เครื่องหันกระดาษฝอย เครื่องลับมีด แป้นตัดกระดาษ เครื่องขัดสังกะสี รถเข็นไฮโดรลิก กระดานเคลื่อนพลาสติก³
5. ผลิตจำหน่ายและรับจ้างตัดเย็บเครื่องแบบต่าง ๆ ของนักเรียน คุรุ ข้าราชการพลเรือน ลูกเสือ อนุภาค และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผ้า หนังสือ และพลาสติก เช่น หมวกผ้า เสื้อฝืน เสื้อครุยปริญญา และกระเป๋าต่าง ๆ⁴
6. รับจ้างงานพิมพ์ทั่วไป ทั้งแต่งงานเล็กนอย เช่น นามบัตร การ์ดเชิญ จนถึงหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ของส่วนราชการ บริษัท ร้านค้าเอกชน ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ⁵
7. จำหน่ายกระดาษและเครื่องเขียนทุกชนิด⁶ รวมทั้งอุปกรณ์ประจำ

¹ คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 138-142.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 144.

³ คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 148.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 147.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

⁶ คุรุสภา, ประมวลระเบียบปฏิบัติงานของคุรุสภา, หน้า 525.

สำนักงาน¹

8. จำหน่ายเครื่องกีฬา เครื่องดนตรี รองเท้าลูกเสือ รองเท้าบาจา และสินค้าเบ็ดเตล็ดประเภทของใช้ส่วนตัว

9. เป็นตัวแทนจำหน่ายหนังสือของ UNESCO, F.A.O. และหนังสือบางเล่มของ Oxford University Press และ Longman แต่ผู้เดียวในประเทศไทย และให้บริการในเรื่องการจัดซื้อหนังสือต่างประเทศให้แก่บรรดาห้องสมุดและบุคคลต่าง ๆ³

10. รับฝากขายหนังสือของบุคคลทั่วไป⁴

องค์การฯ ของคุรุสภา นอกจากจะมีหน้าที่ผลิตสินค้าต่างๆ แล้ว ยังมีหน้าที่จำหน่ายสินค้าเหล่านั้น ดังนั้นองค์การฯ ของคุรุสภาจึงตั้งร้านค้าขึ้นเอง เพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าขององค์การฯ ของคุรุสภา จำนวนทั้งสิ้น 4⁵ ร้านค้า ได้แก่ ร้านศึกษากิจพิทักษ์ ร้านศึกษากิจพิทักษ์สาขาลาดพร้าว ร้านลูกเสือและร้านคารากัท⁶ ซึ่งสมาชิกคุรุสภาสามารถซื้อสินค้าขององค์การฯ ของคุรุสภา โดยได้รับส่วนลด⁷ นอกจากนั้นองค์การฯ ของคุรุสหายังได้แต่งตั้งร้านขายส่งในจังหวัดต่างๆ เพื่อสะดวกแก่ลูกค้าทางจังหวัด⁸ รวม 148 ร้านใน 67 จังหวัด สำหรับลูกค้าที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครนั้นจะซื้อจากร้านค้าช่วงก็ได้ ซึ่งองค์การฯ

¹ มงคล พุ่มสุวรรณ, ประวัติและการดำเนินงาน..., หน้า 2.

² คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 152.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 142.

⁴ คุรุสภา, ประมวลระเบียบปฏิบัติงานของคุรุสภา, หน้า 525.

⁵ ในปี 2523 ได้เปิดร้านศึกษากิจพิทักษ์สาขาราชบพิธขึ้นอีก 1 แห่ง

⁶ คุรุสภา, 30 ปีของคุรุสภา, หน้า 124.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 154.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

ของคุรุสภาได้แต่งตั้งกรรมการข้างขึ้น 3 ท่าน¹

หนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา

ก. วัตถุประสงค์ในการจัดทำ

หนังสือสำหรับอ่านนั้น สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมการศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา การผลิตหนังสือสำหรับอ่านให้มากพอ นอกจากจะเป็นการช่วยส่งเสริมการศึกษาแล้วยังช่วยในการส่งเสริมคนใหญ่จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อนึ่ง หนังสืออ่านที่มีประโยชน์ก็เป็นสิ่งควรส่งเสริมจัดทำให้มีปริมาณมากเพียงพอ และต้องให้มีคุณภาพดีด้วย จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันมีหนังสือมากมายหลายประเภทให้เลือกอ่าน ตามการขยายตัวของการศึกษา แต่หนังสือดี ๆ ที่จัดเข้าห้องสมุด ส่วนใหญ่เป็นหนังสือต่างประเทศ ครูที่ต้องการให้นักเรียนได้เพิ่มพูนความรู้ จะหาหนังสือภาษาไทยให้นักเรียนอ่านได้ยาก หนังสือภาษาไทยที่หาอ่านได้ง่าย ส่วนมากก็เป็นหนังสือที่เขียนโดยไม่มีครีว้างในเรื่องของภาษามากนัก ดังนั้นคุรุสภาควยความรวมมือของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้หาทางแก้ไข โดยการจัดพิมพ์หนังสือภาษาไทยที่ออกจำหน่ายเป็นชุด ๆ เพื่อให้ประชาชนและนักเรียนหาอ่านได้สะดวกในราคาพอสมควร และให้ห้องสมุดสามารถจัดหาหนังสือภาษาไทยที่ดีเข้าห้องสมุด และเพื่อเป็นการเผยแพร่หนังสือภาษาไทยที่ดีให้เป็นที่ยอมรับกว้างขวางยิ่งขึ้น²

¹องค์การฯของคุรุสภา, รายการสินค้าแบบเรียน 2520 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520), หน้า 95-103.

²คุรุสภา, หนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 2.

ข. การดำเนินงานในระยะเริ่มแรกถึงปี 2520

การจัดทำหนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภาฯ นี้ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้ริเริ่มขึ้นตอนปลายปี 2502 โดยมีนายนาถ เทพหัสดินทร ฤ อยุธา เป็นประธานกรรมการองค์การคำของคุรุสภา แต่ได้มาเริ่มเป็นทางการเมื่อคุรุสภาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งในปี พ.ศ. 2503 ซึ่งดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ตามอายุของคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภา ได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือชุกฉาภาษาไทย เพื่อเผยแพร่หนังสือภาษาไทยที่ดีกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยมี ม.ล.ปิ่น มาลากุล ประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภาขณะนั้น เป็นประธานคณะกรรมการหนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา ส่วนอนุกรรมการอื่น ๆ นั้นประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ซึ่งได้รวมกันพิจารณาจัดแจงหนังสือที่จะจัดพิมพ์ในชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา ออกเป็น 16 ชุก ในครั้งแรก คือ

1. วรณคดีสมัยสุโขทัยและอยุธยา
2. วรณคดีทั่วไป
3. พระราชนิพนธ์
4. พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
5. บทละคร
6. นิราศ
7. โบราณคดี
8. จดหมายเสด็จและหนังสือราชการ
9. กิลบและวัฒนธรรม
10. พุทธศาสนา
11. ทองเที่ยว
12. ชีวประวัติ
13. นวนิยายและเรื่องสั้น

14. นิทาน
15. บทกวีและปาฐกถา
16. ความรู้ทั่วไป¹

ในระยะแรกนั้น ชุดแต่ละชุด มีหนังสือประมาณ 15 รายการ จำหน่ายราคาปกอ่อน เฉลิมละ 10 บาท ปกแข็ง เฉลิมละ 14 บาท เท่ากันทุกเล่ม โดยองค์การค้ำของคุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์และจัดจำหน่าย² ตั้งแต่ได้เริ่มดำเนินการจนถึงปี พ.ศ. 2504 คุรุสภาได้จัดพิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ออกจำหน่าย รวม 102 รายการ รายการหนึ่ง ๆ ใ้พิมพ์ประมาณ 2,000-3,000 ฉบับ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2505 คณะอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ได้เพิ่มประเภทหนังสือที่จะจัดพิมพ์อีก 3 ชุด รวมเป็น 19 ชุด และได้พิมพ์ออกจำหน่ายในปีนี้ 34 รายการ คือ ชุดประชุมพงศาวดาร ชุดรามเกียรติ์ และชุดพงศาวดารจีน³

ในปี พ.ศ. 2506 องค์การค้ำของคุรุสภาได้พิมพ์หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ออกจำหน่าย จำนวน 53 รายการ⁴

ปี พ.ศ. 2507 คณะอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ได้ร่วมกันพิจารณา

---

¹คุรุสภา, หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา : เอกสารเผยแพร่ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503), หน้า 1.

²คุรุสภา, รายงานแสดงผลงานในรอบปี 2503 ของคุรุสภา, หน้า 47.

³คุรุสภา, รายงานแสดงผลงานในรอบปี 2505 ของคุรุสภา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2506), หน้า 55.

⁴คุรุสภา, รายงานแสดงผลงานในรอบปี 2506 ของคุรุสภา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507), หน้า 46.

เพิ่มประเภทหนังสืออีก 1 ชุด รวมเป็น 20 ชุด คือ ชุดสาส์นสมเด็จพระเจ้าทิพย์เอกเจ้านายแคว้นล้าน 189 รายการ และในปีนี้ได้จัดพิมพ์หนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัยอีก 64 รายการ²

ในระหว่างปี 2508 - 2509 องค์การคำของกรุงสุโขทัย ได้จัดพิมพ์หนังสือในสุภาษิตไทย ตามมติของคณะกรรมการหนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัย เป็นจำนวน 16 รายการ³

ในระยะปี พ.ศ. 2510 - 2517 องค์การคำของกรุงสุโขทัย ก็ได้จัดพิมพ์หนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัย เป็นจำนวน 258 รายการ ตามมติคณะกรรมการหนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัย และตามค้นฉบับที่หาได้³

เมื่อปี 2518 คณะอนุกรรมการหนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัยได้ลงมติเพิ่มประเภทหนังสืออีก 1 ชุด คือ ชุดพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชดำรัสและพระวาทะของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ⁴ รวมเป็น 22 ชุด และในปีนี้ได้พิมพ์หนังสือจำนวน 16 รายการ

ตั้งแต่ปี 2503 - 2521 หนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัย ประกอบด้วยชุดต่าง ๆ 22 ชุด * เรียงตามลำดับที่ชุด ดังนี้

¹กรุงสุโขทัย, รายงานแถลงผลงานในรอบปี 2507 ของกรุงสุโขทัย (พระนคร: โรงพิมพ์กรุงสุโขทัย, 2508), หน้า 146.

²กรุงสุโขทัย, "บัญชีพิมพ์หนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัย."

³เรื่องเดียวกัน.

⁴กรุงสุโขทัย, คณะอนุกรรมการหนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัย, "รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการหนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัยปี 2518" ครั้งที่ 1/2518 วันที่ 9 พฤษภาคม 2518.

*ปี 2522 คณะอนุกรรมการหนังสือสุภาษิตไทยของกรุงสุโขทัยได้เพิ่มชุดที่ 23 คือ ชุดรอบคองงามสมัย.

- ชุกติ 1 วรรณคดีสมัยสุโขทัยและอยุธยา
- ชุกติ 2 วรรณคดีทั่วไป
- ชุกติ 3 พระราชนิพนธ์
- ชุกติ 4 พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ชุกติ 5 บทละคร
- ชุกติ 6 นิราศ
- ชุกติ 7 โปราณคดี
- ชุกติ 8 จดหมายเหตุนและพงศาวดาร
- ชุกติ 9 ศิลปและวัฒนธรรม
- ชุกติ 10 พุทธศาสนา
- ชุกติ 11 การท่องเที่ยว
- ชุกติ 12 ชีวิตประวัติ
- ชุกติ 13 นวนิยายและเรื่องสั้น
- ชุกติ 14 นิทาน
- ชุกติ 15 บทความและปาฐกถา
- ชุกติ 16 ความรู้ทั่วไป
- ชุกติ 17 สารานุกรมเล็ก
- ชุกติ 18 ประชุมพงศาวดาร
- ชุกติ 19 รามเกียรติ์
- ชุกติ 20-21 พงศาวดารจีน¹
- ชุกติ 22 พระราชนิพนธ์และพระบรมราชาไมทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และพระราชนิพนธ์และพระราชาไมทของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม

¹ องค์การคำของคุรุสภา, รายการหนังสือภาษาไทยของคุรุสภาปี 2518
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 3-31.

ภาคที่ 1

เดิมตั้งแต่ปี 2503 - 2509 การจัดทำหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถานั้นประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 คณะ คือ คณะกรรมการดำเนินงานและคณะบรรณาธิการ ซึ่งคณะกรรมการบางท่านดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการทั้ง 2 คณะ ทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกหนังสือเข้าชุก และจัดประเภทชุก รวมทั้งเสาะหาต้นฉบับที่ร่วมกันพิจารณาไปห้องการคาของคุรุสถานำเนินการจัดพิมพ์ออกจำหน่าย² ในระยะปี พ.ศ. 2510 - 2515 ไม่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ หรือมีการประชุมใด ๆ เลย แต่คณะกรรมการชุดเก่าซึ่งเคยทำหน้าที่มาตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ก็ยังคงช่วยรวบรวมต้นฉบับที่ได้พิจารณาไว้ และพิจารณาคัดเลือกต้นฉบับใหม่ส่งผ่านหัวหน้าฝ่ายวิทยกิจ ซึ่งเป็นเลขานุการคณะอนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถาน โดยตำแหน่ง ซึ่งเคยแต่งตั้งไว้เดิม เลขานุการ ก็จะเป็นผู้ส่งต้นฉบับนั้น ๆ ให้แก่อำนาจการองการคาของคุรุสถานำเนินการจัดพิมพ์ออกจำหน่ายเลย ทั้งนี้ด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา ฝ่ายวิชาการองการคาของคุรุสถานก็ใคร่รวมเป็นผู้พิจารณาหนังสือบางเล่มที่เห็นควรจัดพิมพ์เข้าไว้ในชุกภาษาไทยของคุรุสถานได้ ซึ่งเป็นหนังสือที่นอกเหนือไปจากรายชื่อที่คณะอนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถานได้กำหนดไว้ในแต่ละชุก โดยนำเสนอดูอำนาจการองการคาของคุรุสถาน เมื่อได้ขอควมก็ดำเนินการจัดพิมพ์เข้าในชุกภาษาไทยของคุรุสถาน³

¹ สัมภาษณ์ วันทนา สุคสว่าง, อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถาน, 21 พฤษภาคม 2521.

² สัมภาษณ์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล, ประธานอนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถาน, 7 กันยายน 2521.

³ คุรุสถาน, คณะอนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถาน, "รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสถาน" ครั้งที่ 1/2516 วันที่ 2 พฤษภาคม 2516.

ในปี พ.ศ. 2516 ประธานคณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา คือ ม.ธ.ปิ่น มาลากุล จึงดำรงตำแหน่งประธานมาตั้งแต่เริ่มดำเนินการ โดยรักษาหรือรักษาระดับของคุรุสภา เห็นควรให้คณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา ซึ่งเดิมมี 2 ชุด คือ คณะอนุกรรมการดำเนินงาน และคณะบรรณาธิการ ให้คงเหลือเพียงชุดเดียว แต่ทำหน้าที่ บรรณาธิการและดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา¹ คุรุสภาจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยชุดใหม่ขึ้น ได้แก่

1. ม.ธ.ปิ่น	มาลากุล	ประธานอนุกรรมการ
2. นายเชื้อ	วิชัยดิษฐ์	อนุกรรมการ
3. นายจรัส	มหาวัจน	อนุกรรมการ
4. นายมนตรี	กราโบท	อนุกรรมการ
5. นายเปล็ก	สนธิรักษ์	อนุกรรมการ
6. นายเจือ	สตะเวทิน	อนุกรรมการ
7. นางแมนมาศ	ชวลิต	อนุกรรมการ
8. นางเรืองอุไร	กุกลาสัย	อนุกรรมการ
9. นางกุดทรัพย์	เกษมเนกิจ	อนุกรรมการ
10. นายกำธร	สธิกรกุล	อนุกรรมการ
11. หัวหน้าฝ่ายวิทยกิจ		อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้ จะพ้นออกจากตำแหน่งตามวาระของคณะกรรมการอำนวยการคุรุสภาชุดปัจจุบัน² คณะอนุกรรมการชุดนี้ จึงดำรงตำแหน่งมาจนถึงปี 2519 อนุกรรมการคณะนี้

¹ เรื่องเดียวกัน.

² คุรุสภา, "คำสั่งคุรุสภาที่ 31/2515 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา."

ส่วนใหญ่วางแผนการจัดทำหนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภามาก่อนแล้ว จึงได้ตกลงประชุมพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่จะจัดเข้าอยู่ในชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภาตามที่อนุกรรมการแต่ละท่านเสนอมา ปีละครั้ง เพื่อจัดส่งให้องค์การการศึกษาของคุรุสภาจัดพิมพ์ออกจำหน่าย¹ ในช่วงปี พ.ศ. 2519 องค์การการศึกษาของคุรุสภา ได้จัดพิมพ์หนังสือในชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา จำนวน 12 รายการ² ใน พ.ศ. 2520 คุรุสภาได้มอบหมายให้องค์การการศึกษาของคุรุสภาเป็นผู้พิจารณาบุคคลที่เหมาะสมแต่งตั้งให้เป็นอนุกรรมการหนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหนังสือชุกฉาภาษาไทย ประจำปี 2520 ได้แก่

1. ม.อ.ปิ่น	มาอากาศ	ประธานอนุกรรมการ
2. นายเทพ	ปาตะกวงศ์ ฅ อยุธา	อนุกรรมการ
3. นายแปลก	สนธิรักษ์	อนุกรรมการ
4. นายกำธร	สติกรกุล	อนุกรรมการ
5. นายมนตรี	ตราโมท	อนุกรรมการ
6. นางแผนมาศ	ชวลิต	อนุกรรมการ
7. นางเรืองอุไร	กุศลาลัย	อนุกรรมการ
8. นางกุลทรัพย์	เกษมเนกิจ	อนุกรรมการ
9. ม.ส.อะเมียด	ฉิมฉกษร	อนุกรรมการ
10. ม.ส.วันทนา	สุคตวาง	อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการชุดนี้ มีวาระ 1 ปี และได้จัดประชุม 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 3 ครั้ง ซึ่งได้ดำเนินการสำรวจติดตามกณฉบับที่มีรายชื่ออยู่ในชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา แต่ยังมีได้จัดพิมพ์รวม 8 รายการ นอกจากนั้น ยังได้ร่วมพิจารณาฉบับใหม่มาจัดพิมพ์ตั้ง

¹ คุรุสภา, คณะอนุกรรมการหนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา, "รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการหนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา" ครั้งที่ 1/2519 วันที่ 30 กันยายน 2519.

² องค์การการศึกษาของคุรุสภา, "บัญชีพิมพ์หนังสือชุกฉาภาษาไทยของคุรุสภา."

หมวด 10 รายการ¹

เมื่อคณะอนุกรรมการชุดเดิม ครบวาระ คณะกรรมาธิการจึงได้แต่งตั้งอนุกรรมการชุดใหม่
ประจำปี 2521 ได้แก่

1. ม.ล.ปิ่น	มาลากุล	ประธานอนุกรรมการ
2. นายมนตรี	ตราโมท	อนุกรรมการ
3. นายพท	ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
4. นายแปลก	สนธิรักษ์	อนุกรรมการ
5. นางแมนมาศ	ชวลิต	อนุกรรมการ
6. นางเรืองอุไร	กุศลาลัย	อนุกรรมการ
7. นางกุดทรัพย์	เกษมณกิจ	อนุกรรมการ
8. นายกำจร	สิทธิกุล	อนุกรรมการ
9. นางสาวละเมียด ลิ้มอักษร		อนุกรรมการ
10. นางสาวสุทธิลักษณ์ ฉำพองศรี		อนุกรรมการและเลขานุการ
11. นางสาววันทนา สุกสว่าง		อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ²

องค์การฯ ของคุรุสภา ได้จัดพิมพ์หนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภาตั้งแต่ปี พ.ศ.
2503 - 2521 เป็นจำนวน 539 รายการ³

¹คุรุสภา, คณะอนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา, "สรุปผลงานคณะ
อนุกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของคุรุสภา ประจำปี 2520-2521."

²คุรุสภา, "คำสั่งคุรุสภาที่ 22/2521 เรื่องแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหนังสือ
ชุกภาษาไทยของคุรุสภา".

³สัมภาษณ์ วันทนา สุกสว่าง, อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ หนังสือชุก
ภาษาไทยของคุรุสภา, 21 พฤศจิกายน 2522.

ค. การแบ่งประเภทหนังสือ

การแบ่งหนังสือออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น อาจกระทำโดยหลายแบบ สุดแต่แต่จะนำสิ่งใดมาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง หนังสือบางเล่มอาจได้รับการแบ่งประเภท หรือเรียกชื่อมากกว่า 1 ชื่อ เช่น หนังสือรามเกียรติ์ อาจเรียกว่า หนังสือวรรณคดี หนังสือกวีนิพนธ์ หนังสือบทรละคร หรือหนังสือบันเทิงคดีก็ได้ สุดแต่แต่ผู้เรียกหรือผู้แบ่งประเภทหนังสือ จะถือสิ่งใดเป็นเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม การเรียกชื่อหนังสือเล่มหนึ่งแตกต่างกันออกไปเช่นนี้ ก็มิได้ก่อให้เกิดความสับสนหรือขัดแย้งแต่อย่างใด เพราะแท้จริงแล้ว การแบ่งหนังสือออกเป็นประเภทต่าง ๆ นั้น ก็คือ การพยายามบ่งบอกลักษณะหนังสือชิ้นนั้นเอง¹

1. การแบ่งประเภทหนังสือโดยทั่วไป

ก) แบ่งตามคุณสมบัติของหนังสือ ได้แก่ วรรณคดี และวรรณกรรม

1) วรรณคดี หมายถึง หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี ก็ผู้แต่งมีวิธีเขียนอย่างมีศิลปะ ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้อ่าน สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ผู้อ่านมีมโนภาพไปตามจินตนาการของผู้แต่ง² หนังสือที่จัดเป็นวรรณคดีมี 5 ประเภทคือ

(ก) กวีนิพนธ์ คือ เรื่องที่กวีแต่งขึ้นเป็น โคลง ฉันท์ กาพย์

กลอน

(ข) ละครไทย คือ เรื่องที่เป็นบทละครว่า ซึ่งแต่งเป็นกลอนและมีกำหนดเพลงหน้าทอนไว้ด้วย

(ค) นิทาน คือ เรื่องที่สมมติที่แต่งเป็นร้อยแก้ว

¹รัฐจวน อินทรกำแหง, การอ่านและพิจารณาหนังสือ (กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, 2519), หน้า 17.

²อิทธิา พินิจกุล และพิพัสสุนทร นาคชน, การอ่านและพิจารณาหนังสือ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2520), หน้า 160.

(ง) ละครพูด คือละครไทยที่ได้แบบอย่างมาจากตะวันตก
ตัวละครไม่แต่งเครื่องอย่างละครรำ แต่แต่งตามสภาพชีวิตจริงและจัดฉากอย่าง
สมจริงตามเนื้อเรื่อง

(จ) อธิบาย คือเรื่องที่แต่งในรูปบทความที่ให้ความรู้
อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีใจคำราหรือแบบเรียน¹

ในมาตราที่ 8 แห่งพระราชบัญญัติการวรรณคดีสโมสรลง 23 กรกฎาคม
2457 ได้กำหนดไว้ว่า หนังสือทั้ง 5 ประเภทนี้จะนับได้ว่าเป็นวรรณคดีก็ต่อเมื่อ
เป็นหนังสือคือ มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน ไม่ให้ความรู้ในทางที่ผิด หรือชักจูงผู้อ่านไป
ในทางที่ไม่เป็นแก่นสาร และเป็นหนังสือที่แต่งดี คือเรียบเรียงเป็นภาษาไทยที่ดี
ถูกต้องตามแบบที่ใช้ในสมัยโบราณหรือในสมัยปัจจุบัน² นอกจากนั้น ควรเป็นหนังสือ
ที่ได้รับการยกย่องจากนักศึกษาและผู้สนใจในศิลปะทางวรรณคดีสมควรที่จะให้คนรุ่น
ต่อๆ ไปรักษาไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม³

2. วรรณกรรม หมายถึงการทำขึ้นทุกชนิดในแผนกวรรณคดี
แผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกศิลปะ จะแสดงออกมาโดยวิธีหรือรูปร่างอย่างใดก็ตาม
เช่น หนังสือต่างๆ การเล่านิทานแสดงซึ่งแบบการแสดงนั้นๆ กำหนดไว้เป็นหนังสือ
หรืออย่างอื่น⁴ ดังนั้นพอสรุปได้ว่า วรรณกรรมคือหนังสือทั่วไปทุกชนิด วรรณกรรม
ที่แต่งดี มีศิลปะแห่งการเรียบเรียงถ้อยคำหรือมีวรรณศิลป์ ซึ่งได้รับการยกย่อง
จากคนทั่วไป จึงเรียกว่าวรรณคดี

¹ลิตธา พินิจภูวดล, การอ่านและพิจารณาหนังสือ, หน้า 161.

²ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, แนวทางการศึกษาวรรณคดี: ภาษาการวิจักษณ์
และวิจารณ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 130.

³บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล., แนวทางการศึกษาวรรณคดี
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์, 2518) หน้า 3.

⁴ลิตธา พินิจภูวดล, การอ่านและพิจารณาหนังสือ, หน้า 163.

ข) แบ่งตามลักษณะการแต่ง โคลง รอยกรอง และรอยแก้ว

1) รอยกรอง คือ หนังสือที่มีลักษณะบังคับในการแต่ง หรือมีการกำหนดคณะ ซึ่งข้อกำหนดต่าง ๆ จะมีมากมายต่างกัน ทำให้หนังสือรอยกรองจำแนกออกไปเป็นประเภทต่าง ๆ ใดหลายประเภทตามลักษณะบังคับในการแต่งที่แตกต่างกัน คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ราช ธิลิต กาพย์ห่อโคลง และกลบท นอกจากนี้ อาจแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้ คือ เพลงยาว นิราศ บทละคร บทกาพย์ บทเสภา และภาชิ¹

2) รอยแก้ว คือ หนังสือที่ไม่มีลักษณะบังคับในการแต่ง แก่เค็มนั้นแต่งเขียนขึ้นทีละเรื่องราวเป็นหลักฐานของบ้านเมือง กฎหมาย ประกาศต่าง ๆ ทางราชการ นิทานสอใจหรือหนังสือศาสนา ต่อมาจึงมีการแต่งเพื่อความบันเทิงใจด้วย หนังสือรอยแก้ว อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(ก) คำรา (Textbook) คือ หนังสือที่มีเนื้อหาทางวิชาการล้วน ๆ

(ข) สารคดี (Non-fiction) คือ หนังสือที่มีเนื้อหาสาระในอันที่จะให้ความรู้ความคิด และอาจให้ความบันเทิงทางคานภูมิปัญญา

(ค) บันเทิงคดี (Fiction) คือ หนังสือที่แต่งขึ้น โดยอาศัยเค้าความจริงของชีวิต ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ บุคคล สวรรค์ สถานที และเวลา ทั้งนี้มุ่งให้เกิดความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นสำคัญ²

ก) แบ่งตามลักษณะเนื้อหา

อาจแบ่งอย่างกว้าง ๆ เป็นประเภทคำรา สารคดี และบันเทิงคดี ถ้าจะพิจารณาให้ละเอียดลงไป ก็คือการแบ่งตามลักษณะเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น หนังสือ

¹ รัญจวน อินทรกำแหง, การอ่านและพิจารณาหนังสือ, หน้า 2.

² เรื่องเดียวกัน.

ประเภทจิตวิทยา ปรัชญา ศาสนา วัฒนธรรม ภาษาศาสตร์ ศิลปะ ฯลฯ การจัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ในห้องสมุดต่าง ๆ ก็ใช้วิธีแบ่งประเภทหนังสือตามลักษณะเนื้อหา¹

ง) แบ่งตามลักษณะรูปเล่มและกำหนดเวลาที่ออก

1) หนังสือพิมพ์รายวัน (Newspapers) คือ หนังสือที่มีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่จำนวนหลายแผ่นพับได้ แต่ไม่เย็บติดกันเป็นเล่ม มีกำหนดออกเป็นประจำ ติดต่อกันโดยสม่ำเสมอ เสนอข่าวและเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

2) หนังสือรายคาบ (Periodicals) คือ หนังสือที่พิมพ์เป็นรูปเล่มเย็บติดกันเรียบร้อย ส่วนใหญ่เป็นหนังสือปกอ่อน มีกำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือน

3) หนังสือเล่ม (Books) คือ หนังสือที่พิมพ์เป็นรูปเล่มมั่นคง มีทั้งที่เย็บปกแข็งและปกอ่อน มีกำหนดออกเป็นประจำ

4) จุลสารหรืออนุสาร (Pamphlets) คือ หนังสือที่พิมพ์เป็นเล่มบาง ๆ อาจมีจำนวน 2 - 3 หน้า หรือมากกว่านั้น ซึ่งมีระยะเวลาอยู่ชั่วระยะหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายไม่เก็บไว้เป็นการถาวร ส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งพิมพ์ที่หน่วยราชการ องค์กร สถาบัน หรือสมาคมต่าง ๆ จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ในโอกาสต่าง ๆ²

หนังสือพิมพ์ วารสาร นิคมสาร อาจจะเรียกว่าเป็นหนังสือประเภทจุลสารมวลชน เนื่องจากมีลักษณะคือข่าวสารที่ไม่เจาะจงกับผู้รับด้วย³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

² รัฐจวน อินทรกำแหง, การอ่านและพิจารณาหนังสือ, หน้า 4-16.

³ สุธีวงศ์ ทงศ์ไพบูลย์, การอ่านและพิจารณาหนังสือ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2510), หน้า 27.

2. การแบ่งประเภทหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา

คณะกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ได้จัดแบ่งประเภทหนังสือที่จะคัดเลือกพิมพ์ออกจำหน่ายเป็นชุด ๆ จำนวน 22 ชุด โดยมีได้ยึดเกณฑ์การแบ่งประเภทหนังสือแบบใดแบบหนึ่งเป็นหลัก แต่คำนึงถึงประโยชน์ในการช่วยพิจารณาเลือกอ่านเป็นสำคัญ¹ คณะกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ได้กำหนดรายชื่อชุดต่าง ๆ ดังนี้

- ชุดที่ 1 วรรณคดีสมัยสุโขทัยและอยุธยา
- ชุดที่ 2 วรรณคดีทั่วไป
- ชุดที่ 3 พระราชนิพนธ์
- ชุดที่ 4 พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ชุดที่ 5 บทละคร
- ชุดที่ 6 นิราศ
- ชุดที่ 7 โบราณคดี
- ชุดที่ 8 จดหมายเหตุนและพงศาวดาร
- ชุดที่ 9 ศิลปและวัฒนธรรม
- ชุดที่ 10 พุทธศาสนา
- ชุดที่ 11 พงศไต่ยว
- ชุดที่ 12 ชีวประวัติ
- ชุดที่ 13 นวนิยายและเรื่องสั้น
- ชุดที่ 14 นิทาน
- ชุดที่ 15 บทความและปาฐกถา
- ชุดที่ 16 ความรู้ทั่วไป

¹ สัมภาษณ์ แม่นมาต ชวลิต, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 19 กันยายน 2521.

- ชุดที่ 17 สารานุกรมเท็จ
 ชุดที่ 18 ประชุมพงศาวดาร
 ชุดที่ 19 รามเกียรติ์
 ชุดที่ 20-21 พงศาวดารจีน¹
 ชุดที่ 22 พระราชนิพนธ์และพระบรมราชาโฆษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระราชนิพนธ์และพระราชาโฆษาของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ²

ง. การพิจารณาเลือกหนังสือ

หนังสือเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง หรือถ้าจะกล่าวให้ตรงยิ่งขึ้น หนังสือนั้นเป็นการศึกษาอยู่ในตัวเอง เมื่อหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน ไม่ว่าจะหนังสือเล่มใด ผู้อ่านจะต้องได้รับความรู้ ความคิด ประสบการณ์ วิจารณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ ไม่นานก็นอย จนแม้แต่หนังสือเล่มนั้นไม่มีคุณค่าในตัวเอง ผู้อ่านก็ยังได้ประสบการณ์ว่า หนังสือที่ไร้อรรถา มีลักษณะเช่นนี้เอง ซึ่งจะเป็นความรู้ในตนเองเปรียบเทียบ การอ่านหนังสือจึงมีแต่กำไร ถ้าเพียงแต่รู้จักเลือก เป็นที่ยอมรับกันว่า หนังสือเป็นสื่อการศึกษาที่สำคัญ เป็นการศึกษาในวงกว้างและยาวนาน ฉะนั้นเมื่อหนังสือมีความสำคัญเพียงใด ความจำเป็นที่จะต้องเลือกก็มีมากเท่านั้น เพราะในการใช้หนังสือจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อ ผู้ใช้รู้จักเลือกนั่นเอง³

¹ องค์การการค้าของคุรุสภา, รายการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภาปี 2518 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 3-31.

² สัมภาษณ์ วันทนา สุคติสว่าง, อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 21 พฤษภาคม 2521.

³ รัญจวน อินทรกำแหง, การเลือกหนังสือและโสภณทัศน์วัสดุ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2515), หน้า 20.

1. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือโดยทั่วไป

ตลาดหนังสือในปัจจุบัน มีหนังสือประเภทต่าง ๆ มากมายหลายชนิด จึงเกิดความจำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องรู้จักเลือกเฟ้นหนังสืออ่านตามวัตถุประสงค์ของตน

ก) วัตถุประสงค์ในการอ่าน ได้แก่

- 1) อ่านเพราะอยากรู้เรื่องราว
- 2) อ่านเพราะต้องการศึกษาหาความรู้
- 3) อ่านเพราะต้องการปรับปรุงอาชีพการงาน
- 4) อ่านเพื่อแก้ปัญหาลึบในใจ
- 5) อ่านเพื่อชดเชยอารมณ์และความปรารถนา
- 6) อ่านเพื่อความเพลิดเพลินและเป็นการพักผ่อน¹

ผู้อ่านทุกคน จะมีวัตถุประสงค์ตรงกันขงหนึ่ง คือ ต้องการหนังสือที่มีคุณภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องรู้ถึงลักษณะของหนังสือที่ดี เพื่อช่วยในการเลือกอ่านหนังสือ

ข) ลักษณะหนังสือดี

1) ผู้แต่ง ควรเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา มีคุณวุฒิ เชื่อถือ หรือมีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่แต่งเป็นอย่างดี มีการค้นคว้าประกอบการแต่งหนังสืออย่างพอเพียง และเข้าใจความต้องการของผู้อ่านโดยทั่วไป²

¹ เรื่องเดียวกัน.

² ลัดดา อมรพันธุ์, "การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 17.

2) ความคิดริเริ่มในการแต่งหนังสือ คือสาเหตุที่คิดแต่งหนังสือขึ้นหรือความมุ่งหมายสำคัญ หรือเป็นความจำเป็นใด ๆ ที่ผลักดันให้แต่งหนังสือขึ้น ซึ่งต้องคำนึงว่าความมุ่งหมายในการแต่งหนังสือนั้นบริสุทธิ์หรือไม่เพียงใด นั่นคือ ความถูกต้อง ความดีความงามและความเป็นธรรม ไม่มีเจตนาจะมอมเมาให้ผู้อื่นหลงผิด หรือชักจูงให้ผู้อื่นมีความคิดเข้าข้างฝ่ายตนแต่อย่างใดโดยไมคำนึงถึงเหตุผล หรือต้องการเขียนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตน หรือเพื่อให้เกิดความเสียหาย ความเสื่อมทรามแก่บุคคลและสังคม

3) ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดที่ผู้แต่งสอดแทรกไว้ในหนังสือเป็นความคิดที่มุ่งประโยชน์เพื่อรักษาระดับจิตใจของผู้อ่านให้ตระหนักในคุณธรรมความดี ความถูกต้องและความยุติธรรม

4) กลวิธีการแต่งดี กลวิธีในการแต่ง เป็นศิลปะเฉพาะตัวของผู้แต่งแต่ละคน ซึ่งมีลักษณะ

(ก) การใช้ภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือที่ผู้แต่งใช้ติดต่อกับผู้อ่าน หากภาษายกหรือไป ผู้เขียนย่อมไม่สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิด ความรู้สึก และเรื่องราวที่ต้องการแสดงไว้ออก หรืออาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจไขว่เขวเป็นอย่างอื่นไปได้ ดังนั้นภาษาที่ใช้เขียนหนังสือควรมีลักษณะดังนี้

(1) ถูกต้องตามลักษณะของภาษาไทย หนังสือที่ดีควรเป็นแบบอย่างการใช้ภาษาไทย

(2) สื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ คือ ใช้คำตรงความหมาย ใช้คำหรือประโยคที่ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ลำดับประโยค และข้อความไม่สับสน แบ่งวรรคตอนให้ถูกต้อง

(3) เกิดความเหมาะสมประการต่าง ๆ คือใช้ภาษาเหมาะกับผู้อ่านที่มีวัยและระดับความรู้ต่าง ๆ กัน เหมาะกับโอกาสในการเขียนและเหมาะกับประเภทของหนังสือ

(4) ใช้ภาษาอย่างประณีต ทำให้ภาษาเขียนสละสลวยไพเราะและน่าประทับใจ

(ข) การเลือกวิธีเขียน ให้เหมาะกับประเภทหนังสือและเนื้อหา หนังสือบางเรื่องอาจเหมาะกับวิธีเขียนแบบตรงไปตรงมา บางเรื่องอาจสอดคล้องกับการใช้โวหารเปรียบเทียบ บางเรื่องอาจเหมาะกับวิธีเขียนแบบเสียดสีประชดประชัน หนังสือประเภทร่ายกรอง มีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้แต่งต้องเลือกสรรชนิดของคำประพันธ์ให้เหมาะกับเนื้อหา

(ค) การเลือกใช้ส่วนประกอบของเนื้อหาให้เหมาะสม เช่น ภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนที่ เรื่องอุทาหรณ์ หรือคำประพันธ์จากท่อน

(ง) การจัดระบบดี คือระบบการจำแนกหัวข้อ การใช้ขนาด และรูปแบบของตัวอักษร ความถูกต้องชัดเจนในการพิมพ์ รวมทั้งความเหมาะสมในการจัดหน้า และรูปเล่มของหนังสือควย

5) ประโยชน์ หนังสือที่ดี ควรให้ประโยชน์แกผู้อ่านคุณค่า อาจเป็นประโยชน์เพียงด้านใดด้านหนึ่ง หรือทั้งหมดจากหัวข้อต่อไปนี้

(ก) ความบันเทิง โคลก ความพอใจ ความเพลิดเพลิน และความขบขัน อันเกิดจากเนื้อเรื่อง หรือรสไพเราะของถ้อยคำ

(ข) ความรู้ คือ ผู้อ่านได้ความรู้ เกร็ดความรู้ หรือความเคลื่อนไหวความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ

(ค) คติธรรม โคลก แก่คิด และสิ่งเตือนใจที่เป็นประโยชน์ เช่น ชีวชนไทยกล่าววาทะไพเราะ รู้จักเลือกคบคน และประพฤติดี เป็นต้น

(ง) ปรัชญา คือ แนวคิดสำคัญของเรื่อง que แสดงความจริงแท้ของชีวิตและของโลก

(จ) อุดมคติ คือ การชี้ให้เห็นค่าของความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ความดี ความงาม จนผู้อ่านเกิดสำนึกทางขอบธรรมและยึดถือปฏิบัติ

(ฉ) การสะท้อนภาพของสังคม คือ บรรยายสภาพทางวัตถุ สภาพสถานการณ์ และวิถีชีวิตในสังคมใดถูกทอดทิ้งตามจริง

คุณค่าบางอย่าง เช่น คติธรรม ปรัชญา และอุดมคติ ผู้แต่งอาจไม่บอกไว้อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะการแต่งวรรณคดีไทย อาจใช้สัญลักษณ์ คือ เครื่องหมาย หรือรูปสัญลักษณ์กล่าวแทนได้ เช่น ยักษ์ เป็นตัวแทนของความโกรธชั่วร้าย¹

2. วิธีพิจารณาคัดเลือกหนังสือชุกภาษาไทยของครุสภา²

คณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของครุสภาแต่ละท่าน จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการหัวหน้าชุดหนึ่งชุดใด หรือหลาย ๆ ชุดตามความเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมคณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของครุสภา เพื่อทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกหนังสือที่ จัดเข้าชุกภาษาไทยของครุสภา โดยจะคัดเลือกจากต้นฉบับเก่าที่เคยพิมพ์มาเป็นเวลานาน เช่น หนังสือเก่า ๆ ในสมัยต่าง ๆ ที่หาอ่านได้ยาก เพื่อรักษานหนังสือวรรณคดีเก่า ๆ ให้คงไว้ หรือพิจารณาต้นฉบับใหม่ ๆ สมัยปัจจุบัน เมื่อกรรมการหัวหน้าชุดแต่ละชุดคัดเลือกต้นฉบับหนังสือที่จะจัดเข้าไว้ในชุดใดแล้ว ก็จะนำเสนอขอความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของครุสภา กรรมการหัวหน้าชุดอื่น ๆ อาจจะเสนอเรื่อง ที่เคยเห็นว่าเก่าไม่ใชหนังสือที่อยู่ในชุดที่ตนรับผิดชอบตอนที่ประชุมใด เพื่อให้ที่ประชุมลงความเห็นว่าจะจัดเข้าอยู่ในชุดใดหรือไม่ แก่อ่านาจคัดสินธุ์ชาคจะอยู่ที่กรรมการหัวหน้าชุดนั้น ๆ

สำหรับหนังสือเก่าที่กรรมการหัวหน้าชุดและที่ประชุมเห็นชอบ ว่าเป็นหนังสือที่จริง แม้ยังหาต้นฉบับไม่ได้ขณะนั้น กรรมการหัวหน้าชุดก็สามารถจัดเอาชื่อหนังสือนั้นเข้าอยู่ในชุดนั้น ๆ ได้ จากนั้นก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหนังสือชุกภาษาไทยของครุสภาที่จะช่วยกันจัดหาต้นฉบับตามรายชื่อที่ได้ออกช่วยกันพิจารณาเอาไว้

การเรียงลำดับเลขที่หนังสือในแต่ละชุด จะจัดเรียงเป็น 2 แบบ แล้วแต่ความเหมาะสม คือ เรียงลำดับเลขตามต้นฉบับที่หาได้ หรือ เรียงตามลำดับความสำคัญ ในสมัยแรก

¹ รัญจวน อินทรกำแหง, การเลือกหนังสือและโสศกทัศน์วิไล, หน้า 20-25.

² ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา.

การเรียงเลขที่หนังสือ เรียงตามลำดับความสำคัญของหนังสือและตามสมัย แต่ก่อนฉบับหนังสือเก่าหาไต่ยาก ต้องใช้เวลานาน การเรียงลำดับเลขที่หนังสือจึงเปลี่ยนมาเรียงตามฉบับที่หาโลกอนหลัง สำหรับเลขที่เว้นว่างไว้ เป็นเลขที่เตรียมสำหรับหนังสือที่กรรมการหัวหน้าชุดคัดเลือกรายชื่อไว้ แต่ยังไม่ทันฉบับแก้ไข จึงเว้นว่างรอไว้¹

หนังสือที่กรรมการหัวหน้าชุดแต่ละชุด จะนำเข้ามาอยู่ในชุดภาษาไทยของคุรุสภา นั้น จะต้องเป็นหนังสือที่พิมพ์สาระประโยชน์ และหาอ่านไต่ยาก เพื่อจะให้เป็นการนำหนังสือดี มาให้เป็นที่แพร่หลาย และเพื่อรักษาไว้มิให้หนังสือที่มีคุณค่าเหล่านั้นสูญหายไป² เนื่องจากสำนักพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่คิดจัดพิมพ์หนังสือเหล่านั้นออกจำหน่าย เพราะเห็นว่าไม่ตรงกับนิยมของตลาด

3. ลักษณะหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภาเป็นรายชุด

ชุดที่ 1 : วรรณคดีสมัยสุโขทัยและอยุธยา

หนังสือที่จัดเข้าอยู่ในชุดที่ 1 นี้ เป็นหนังสือที่จัดเป็นวรรณคดีในสมัยสุโขทัยและอยุธยา หนังสือใดในสมัยนั้นที่ขี้ดึกก็ถือว่าเป็นวรรณคดี ซึ่งไม่ได้จำกัดประเภทว่าเป็นวรรณคดีประเภทใดโดยเฉพาะ และมีก้นฉบับเหลืออยู่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งไม่มีสำนักพิมพ์ใดจัดพิมพ์ เนื่องจากไม่เป็นที่นิยมอ่านกันแพร่หลาย แต่เพื่อรักษาไว้ซึ่งหนังสือที่มีคุณค่ามิให้สูญหายไป จึงจัดหนังสือวรรณคดีดังกล่าวเข้าอยู่ในชุดนี้³

¹ สัมภาษณ์ วันทนา สุตสว่าง, อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 21 พฤษภาคม 2521.

² สัมภาษณ์ แมนมาต ชวลิต, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 19 กันยายน 2521.

³ สัมภาษณ์ กุศลทรัพย์ เกษมนันท์, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 3 มิถุนายน 2521.

ชุดที่ 2 : วรรณคดีทั่วไป

หนังสือทุกประเภททุกสมัย ที่นับว่าเป็นวรรณคดีมาแต่โบราณ หรือมีคุณสมบัติของวรรณคดี ก็จัดชื่อเขาอยู่ในชุดวรรณคดีทั่วไป¹ หนังสือในชุดนี้ เทาที่พิมพ์ออกจำหน่าย เป็นหนังสือวรรณคดีประเภทกวีนิพนธ์ คือ เรื่องที่แต่งเป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

ชุดที่ 3 : พระราชนิพนธ์

ชุดพระราชนิพนธ์นี้ เป็นการรวบรวมหนังสือซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ทุกประเภททั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ยกเว้นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 ซึ่งได้รวบรวมไว้เป็นอีกชุดหนึ่งต่างหาก²

ชุดที่ 4 : พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชุดนี้เป็นการรวบรวมพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทุกเรื่อง โดยพยายามที่จะรวบรวมให้ครบทุกเรื่องที่ทรงนิพนธ์³

ชุดที่ 5 : บทละคร

บทละคร คือ วรรณกรรมที่สื่อความหมาย โดยกำหนดให้ตัวละครดำเนินเรื่อง ในรูปสนทนาหรือโอ้โฮหาทางและส่วนประกอบบรรยายภาคอื่น ๆ เป็นวรรณกรรมที่เขียนเพื่อการแสดงละครเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดความบันเทิง⁴

¹ สัมภาษณ์ กุศพรชัย เกษแมนกิจ, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 3 มิถุนายน 2521.

² สัมภาษณ์ เรืองอุไร กุศลาศัย, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 12 มิถุนายน 2521.

³ สัมภาษณ์ ม.ด.ปิ่น มาลากุล, ประธานอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 7 มิถุนายน 2521.

⁴ อทรา พินิจภูวนล, การอ่านและพิจารณาหนังสือ, หน้า 137.

บทละคร แบ่งออกได้ตามลักษณะของละคร คือ

- ก) ละครชาตรี - เป็นละครรำที่มีตัวละครง่าย ๆ 3-4 ตัว ตัวหนึ่งต้องเป็นกะเทยเสมอ และแสดงที่ไหนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีโรง
- ข) ละครใน - เป็นละครรำหลวง ตัวแสดงเป็นหญิงล้วน มุ่งในแง่ความไพเราะงดงามของท่ารำ และคำร้อง
- ค) ละครนอก - ลักษณะคล้ายละครชาตรี ใช้เล่นกันในพื้นบ้าน ตัวแสดงเป็นชายล้วน เป็นการแสดงง่าย ๆ มุ่งไปทางตลกขบขันให้ดูใจ
- ง) ละครพื้นทาง - เป็นละครนอกผสมละครใน ดัดแปลงมาจากโอเปร่า การแสดงหนักไปทางละครนอก มีทั้งบทร้องประกอบท่ารำ เป็นกลอน บทเจรจาเป็นร้อยแก้ว
- จ) ละครดึกดำบรรพ์ - เป็นละครที่ดัดแปลงมาจากควงเสีรต์ เรื่องและโอเปร่า ใช้อากประกอบให้เห็นจริง แบ่งเป็นตอน ๆ ไม่แสดงตลอดเรื่อง บทร้องเป็นกลอน บทเจรจาเป็นร้อยแก้ว แต่มีมีมส์ระหว่างวรรค
- ฉ) ละครร้อง - อาจแบ่งเป็นละครร้องล้วน ๆ ประกอบด้วยคนตรีไทย เช่น สาวตรี และละครร้องสดับพูด ซึ่งถ้อยบทเป็นสำคัญ บทพูดเป็นแค่เพียงแทรกเข้ามาเพื่อเสริมความหรือย้ำความ เช่น สาวเครือฟ้า เครือรงค์
- ช) ละครพูด - เดิมใช้ผู้ชายแสดงล้วน ต่อมาใช้ชายจริงหญิงแท้ แสดงควงหาทางตามธรรมชาติ ให้ความสำคัญพูดบรรยายเจรจาตลอดเรื่อง
- ซ) ละครสังคีต - มีบทร้องและพูด ซึ่งต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะถ้อยคำพูดมีเนื้อเรื่องบรรจุอยู่ควง จะตัดบท

พูดออกอย่างตะคร้องสลับพูด โดยไม่ข้ามเนื้อเรื่อง
ไปไม่ได้ เช่น เรื่องอนุภาพพอรามคำแหง
เลื้อยคสุพรรณ ของหลวงวิจิตรวาทการ¹

ชุดบทละครนี้ ประกอบด้วยบทละครหลายๆ ประเภทซึ่งจัดว่าเป็นบทละคร
ชั้นดี² ตามลักษณะของบทละครที่ก็คือ

- 1) เค้าโครงเรื่องแสดงอุดมคติที่น่าสนใจ
- 2) ลำดับฉากเหมาะสมกับเหตุการณ์และสัมพันธ์กับตัวละครในเรื่อง
- 3) แสดงบุคลิกภาพของตัวละครได้เด่นชัดคงเส้นคงวา
- 4) มีสำนวนภาษากระชับรัดกุม
- 5) ลำดับคำพูดเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างดี
- 6) ช่วยให้อ่านหรือดูชมทราบเวลา สถานที่ รูปแบบ และความเป็นไป
ของตัวละครโดยเด่นชัด³

ชุดที่ 6 : นิราศ

คำว่า "นิราศ" เทือก กุสุมา ณ อยุธยา ใคอธิบายไว้ว่า

มาจากศัพท์ "นิ หรือ นир" ซึ่งเป็นอุปสรรคนำหน้าคำอื่น แปลว่า ไม่ แล้วจึง
พดพิศัพท์ "นิร" ก็คือ ทำให้เป็นเสียงยาว เป็น "นิรา" สำหรับ ใใในคำ
ประพันธ์เป็นกริยา แปลว่า "จากไป" เมื่อใใเป็นนามคือ นิราศ หมายความว่า
"การพลัดพรากจากไปไม่มีที่อยู่เป็นประจำ"⁴

¹ประทีป เหมือนนิล, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์สารสยาม, 2519), หน้า 138.

²สัมภาษณ์ แม่นมาศ ชวลิต, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 19
กันยายน 2521.

³ประทีป เหมือนนิล, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, หน้า 147.

⁴เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, "นิราศร้างทางทะเลสนทนา" สี่ภาษา 2
(มกราคม 2514): 49.

บางทีก็สันนิษฐานว่า อาจมาจากคำว่า "นิร" และนำ "ศ" เข้าลิต เป็น
นิราศ¹ ในพจนานุกรมก็ให้คำแปลว่า ปรากฏจากความหวัง²

คำว่า นิราศ จะมีที่มาอย่างไรก็ตาม แต่เราก็ได้ใช้คำนี้ในความหมาย
"พลัดพรากจากกัน" มานานแล้ว³ หนังสือนิราศหรือสวนวนนิราศเป็นหนังสือที่แต่งขึ้นเมื่อ
ร้างไปจากรัก ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัว ถ้าไม่มีข้อความคร่ำครวญกับหญิงคนรักก็ไม่ถือว่าเป็น
นิราศ ซึ่งจับเอาความเศร้า เพราะร้างรักเป็นแกนของเรื่อง เช่น นิราศลอนดอน⁴

สวนวนนิราศนั้นสันนิษฐานว่า คงเริ่มในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีสภาพเป็นเกาะ
มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางคมนาคม การเดินทางสมัยนั้นไต่เรือเป็นส่วนใหญ่จึงมีเวลา
ว่างมากจนเกิดความเบื่อหน่าย จึงแก้ความรำคาญด้วยการแต่งบทกลอนนิราศ ดังนั้นเนื้อหา
ของนิราศ จึงมักเป็นการคร่ำครวญ และบรรยายสภาพการเดินทางประกอบด้วย ในสมัยหลัง ๆ
จึงได้เปลี่ยนไปเป็นการบรรยายการเดินทางเป็นเนื้อหาหลัก การรำพันมีน้อยจนเกือบไม่มีเลย⁵

¹ วัชร รมยะนันท์, ลิลิตและนิราศ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2517),
หน้า 115.

² "นิราศ", พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน..., พ.ศ. 2493 (พระนคร: โรงพิมพ์
คณะช่าง, 2493), หน้า 511.

³ กมล การกุศล, วรรณคดีนิราศ (พิมพ์โลก: ภาควิชาภาษาไทย และภาค
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2519), หน้า 3.

⁴ วัชร รมยะนันท์, ลิลิตและนิราศ, หน้า 115.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

นิราศ อาจแบ่งได้ตามชนิดของคำประพันธ์ คือ นิราศคำโคลง และนิราศคำกลอน หรืออาจแบ่งตามลักษณะเนื้อเรื่อง คือนิราศสมัยเก่ามีเนื้อเรื่องเป็นการคร่ำครวญพรรณนา และนิราศสมัยใหม่ มีเนื้อเรื่องเป็นการบันทึกการเดินทางและปฏิบัติภารกิจเป็นสำคัญ การคร่ำครวญเป็นส่วนน้อย ในสมัยปัจจุบัน มักแต่งนิราศตามแบบหลังนี้ทั้งหมด และมักแต่งเป็นนิราศคำกลอน¹

หนังสือนิราศที่จัดอยู่ในชุดที่ 6 นี้ จึงเป็นหนังสือนิราศที่มีคุณค่าทางวรรณกรรม และมีเนื้อเรื่องที่ทำให้สาระประโยชน์²

ชุดที่ 7 : โบราณคดี

โบราณคดี คือ "เรื่องราวเกี่ยวกับโบราณ"³ หรือ "เรื่องราวที่เกี่ยวกับสมัยเกาก่อน"⁴ ดังนั้นหนังสือในชุดโบราณคดีจึงเป็นหนังสือเกี่ยวกับเรื่องราวในสมัยก่อน ซึ่งมักเป็นเรื่องของสิ่งโบราณต่าง ๆ ทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน⁵

ชุดที่ 8 : จกหมายเหตุและพงศาวดาร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำจกหมายเหตุว่า คือ "หนังสือบอกข่าวคราวที่เป็นไป"⁶ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุ-

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 231.

² สัมภาษณ์ แม้นมาส ชวลิต, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 19 กันยายน 2521.

³ "โบราณคดี," พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493, หน้า 551.

⁴ "โบราณคดี," พจนานุกรมไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519), หน้า 542.

⁵ สัมภาษณ์ แม้นมาส ชวลิต, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 19 กันยายน 2521.

⁶ "จกหมายเหตุ," พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน..., หน้า 270.

ภาพ ทรงประธานคำอธิบายเพิ่มเติมว่า "เป็นการจดเรื่องราวที่มีขึ้น อาจเป็นเรื่องอะไรก็ได้ แต่เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น คงจกอ้างว่าเกิดขึ้นเมื่อไร" กล่าวโดยสรุปแล้ว จกหมายเหตุ ก็ บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่จกอ้างลำดับ วัน เดือน ปี¹

ส่วนคำว่า พงศาวดารนั้น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Chronicle เป็นการจดบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นตามลำดับวัน และมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ การแต่งหนังสือพงศาวดารแบ่งเป็น 2 อย่าง คือ การแต่ง ซึ่งได้แก่การนำเอาเรื่องที่มีอยู่แล้วมาเรียบเรียงใหม่ หรือแต่งต่อจากของเดิม และ การชำระ ซึ่งได้แก่ การเอาหนังสือพงศาวดารซึ่งมีอยู่แล้วมาตรวจแก้ไขด้อยคำ หรือแทรกด้อยคำในที่บางแห่ง พงศาวดารนี้ มีกว่าจะหมายแยกจกจกหมายเหตุ เพราะพงศาวดาร เป็นการบอกลำดับกษัตริย์ วาองค์นั้น เศวยราชย์ปีใด สวรรคตปีไร องค์ไหนสืบราชการต่อ และมีเหตุการณ์สำคัญอะไร เกิดขึ้นบ้าง แต่จกหมายเหตุ มิได้จำกัดเนื้อหาที่บันทึกอย่างพงศาวดาร และคดมาพงศาวดารกับจกหมายเหตุจึงมารวมกันเป็นพงศาวดารอย่างใหม่ ที่เรียกว่า ประวัติศาสตร์²

ในชุดที่ 8 นี้ จึงเป็นการรวบรวมพงศาวดารและจกหมายเหตุ ทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ไท่น ทม่า ไทยใหญ่ ซึ่งให้สาระประโยชน์ในคานประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยพิจารณาจาก

- ก) ที่มาของหลักฐานอ้างอิง ซึ่งเป็นที่เชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้
- ข) คณฉบับที่นำมาเรียบเรียง เป็นพงศาวดารที่จัดเจนถูกต้อง
- ค) การเรียบเรียงเนื้อหา ไม่สับสน เป็นไปตามลำดับ
- ง) ส่วนวนภาษาสละสลวยเข้าใจง่าย ถ้าเป็นพงศาวดารสมัยเก่า ส่วนวนภาษาอาจไม่สละสลวย แต่ก็ได้ประโยชน์เป็นหลักฐานทางภาษาศาสตร์ได้

¹ประสิทธิ์ กาษย์กลอน, วรรณกรรมประวัติศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.), หน้า 1.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 90.

จ) ไม่มีอคติหรืออคติเบื้องต้นเพื่อประโยชน์ทางประการ

พงศาวดารและจดหมายเหตุในชุดนี้ เท่าที่จัดพิมพ์มาเป็นจำนวนเท่าที่เกยจัดพิมพ์กันมา แต่ก็เป็นที่นิยมเชื่อถือกันทั่วไป¹

ชุดที่ 9 : ศิลปะและวัฒนธรรม

พระยาอนูมานราชชน ได้เรียบเรียงจากคำอธิบายของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ในหนังสือศิลปะสงเคราะห์ "ศิลปะ หมายถึง งานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามควมมือและควมความคิด"²

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือวรรณคดีและวรรณกรรมปัจจุบันว่า

ศิลปะ คือสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับธรรมชาติ หมายถึงทุกสิ่งทีคนทำ กุณพุดสร้างขึ้น ฉาแยกองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างของศิลปะ ก็จะได้ส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ธรรมชาติหรือของจริง ซึ่งเป็นรากฐานประสานกับงานของมนุษย์ และเกิดผลเป็นความงาม ซึ่งมีคุณค่ามีผลทางอารมณ์และจิตใจเป็นสำเร็จอารมณ์³

ดังนั้น ศิลปะ ก็คืองานที่มนุษย์จงใจประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งมีรากฐานมาจากธรรมชาติ คือให้เกิดผลทางอารมณ์และจิตใจ คือความงดงามความสะเมื่อนใจหรือจินตนาการขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สวัสดิภาพ กุลทรัพย์ เกษแมนกิจ, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 3 มิถุนายน 2521.

² อารี สุทธิพันธุ์, ศิลปะกับมนุษย์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 9.

³ ชวน เพชรแก้ว, การศึกษาวรรณคดีไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดอกหญ้าพิมพ์, 2520), หน้า 10.

ศิลปะ มีหลายสาขา ได้แก่

ก) ศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) คือ วิชาการทั้งหลาย ที่นอกเหนือไปจากวิทยาศาสตร์ เช่น วิชาที่วาทศิลป์ ภาษาวาทศิลป์ สังคม ปรัชญา เป็นต้น

ข) จริยศาสตร์ (Art of Conduct) คือ ศิลปแห่งความบริสุทธิ์และกิริยามารยาท เช่น การไหว้ ความนอบน้อม หรือความซื่อสัตย์

ค) รมยศิลป์ (Art of Pleasure) คือ ศิลปซึ่งแสดงถึงความงาม และความไพเราะทั้งหลาย แบ่งออกได้เป็น

- 1) สถาปัตยกรรม คือ การก่อสร้างอาคารบ้านเรือน
- 2) ประติมากรรม คือ การปั้นการแกะสลัก
- 3) จิตรกรรม คือ การวาดเขียนและการระบายสี
- 4) ดุริยางศิลป์ คือ ดนตรีและการขับร้อง
- 5) นาฏศิลป์ คือ ศิลปของการประพันธ์การแสดง
- 6) วรรณศิลป์ คือ ศิลปแห่งการแต่งและการเรียบเรียงหนังสือ
- 7) ภาณิชนศิลป์ คือ ความงามที่เกิดขึ้นจากความเจริญของบ้านเมือง
คือ ศิลปแห่งการกวีและการโฆษณา¹

วัฒนธรรม คือ "ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญรุ่งเรือง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว กว้างขวางของชาติ และศีลธรรมของประชาชน"²

หนังสือในชุดนี้ เป็นหนังสือที่ให้สาระเกี่ยวกับลัทธิธรรมนิยมประเทศไทย และศิลปะในสาขานาฏศิลป์³

¹ กุหลาบ มัลลิกะมาส, วรรณกรรมไทย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 6-7.

² "วัฒนธรรม," ชจนานุกรมไทย, หน้า 889.

³ อัมภานันท์ แปลก สนธิรักษ์, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา,

4 สิงหาคม 2521.

ชุดที่ 10 : พุทธศาสนา

ในระยะก่ตวรรษที่ 20 นี้ ความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้น แต่ความเจริญทางด้านจิตใจกลับลดน้อยลงไป ไม่ใคร่สอดคล้องกับความเจริญทางวัตถุ คณะอนุกรรมการชุดภาษาไทยของคุรุสภา จึงเห็นสมควรจัดพิมพ์หนังสือศีลธรรมที่เนื้อหาสาระคืออกุศลกรรม เพื่อเป็นการกล่อมเกลาจิตใจอย่างหนึ่ง ชุดพุทธศาสนานี้ มีทั้งหนังสือสอนจิตใจ สอนศีลธรรมจรรยา และหนังสือที่ให้ความรู้ความพุดศาสนา ซึ่งจะคงเป็นหนังสือที่มีสาระประโยชน์เหมาะสำหรับคนทุกระดับชั้น มีทั้งทำนองการเขียนชวนอ่าน ใ้ภาษาง่าย บุคคลทั่วไปสามารถอ่านเข้าใจได้โดยตลอด และนำไปปฏิบัติตามได้¹

ชุดที่ 11 : การท่องเที่ยว

หนังสือสารคดีท่องเที่ยว เป็นหนังสือที่ผู้เขียนบันทึกเรื่องราวจากสิ่งที่ตนได้พบเห็นในขณะที่เดินทางท่องเที่ยว แนวการเขียนอาจเรียนแนววิชาการมุ่งให้ความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องสภาพท้องถิ่น ความเป็นอยู่ของผู้นั้น ความรู้ทางภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุโบราณสถาน ประเพณีนิยม ตำนาน การทำมาหากิน หรือเป็นแนวทางการเรียนที่มุ่งให้ความบันเทิงและสอดแทรกความรู้ แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเขียนวิธีใดก็คงเป็นการเขียนที่เต็มไปด้วยศิลปะในการบรรยายถ่ายทอดที่คิดให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วย²

หนังสือท่องเที่ยว อาจเขียนในรูปหนังสือนำเที่ยว จัดหมายรายงาน หรือเป็นเรื่องราวซึ่งนอกจากจะเล่าเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งได้ไปเห็นมาแล้ว ก็เป็นธรรมดาที่ผู้เขียนมักจะแทรกความคิดเห็นของตนเข้าไปด้วย ซึ่งจะเป็นที่เชื่อถือเพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้ และความเป็นธรรมที่มีอยู่ในใจของผู้เขียนแต่ละคน³

¹ สัมภาษณ์ แปลก สนธิรักษ์, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 4 สิงหาคม 2521.

² ประทีป เหมือนนิล, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, หน้า 113.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 134.

ลักษณะหนังสือทอง เทียวตัด ไคเนก

- ก) เขียนตามความเป็นจริง คอยขอมูลที่ถูกต้องแน่นอน
- ข) ใจความสำคัญเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ แก่ผู้อ่านอย่างสมบูรณ์ที่สุด รวมทั้งรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ นอกจากความเขียนเป็นเจตนาจะแนบหลักฐานใดก็ตามหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น
- ค) อาจแทรกเกร็ดตำนาน นิทาน เรื่องเล่า เกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ และความเพลิดเพลิน ไปพร้อม ๆ กัน
- ง) มีศิลปะการประพันธ์ที่ดี สามารถเข้าใจโดยฉพาะที่ตามเรื่องไปโดยไม่เบื่อหน่าย ไซ้ค่าง่าย ๆ เพื่อสะดวกแก่การเข้าใจ
- จ) ผู้แต่งต้องแสดงความรู้ดี และความกตัญญูเป็นกลาง เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ที่ถูกต้อง¹

หนังสือในชุดทองเทียวนี้ กรมการหัวหนาชุดจะพิจารณาคัดเลือกจำนวนและวางตำแหน่งการเขียนที่สะดวกอ่าน โดยไม่จำกัดรูปแบบในการเขียนและเนื้อหา หนังสือทองเทียวในชุดที่ 11 นี้ ส่วนใหญ่เป็นส่วนวนเก่าที่มีผู้นิยม แต่สำนักพิมพ์เอกชนไม่นิยมจัดพิมพ์จำหน่าย สำหรับหนังสือทองเทียวชุดใหม่มีสำนักพิมพ์เอกชนต่าง ๆ จัดพิมพ์จำหน่ายแพร่หลายทางคณะกรรมการก็จะไปสำรวจงานนำเข้าจัดเข้าในชุดนี้²

ชุดที่ 12 : ชิวประวัติ

ชิวประวัติ คือ การบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลิกภาพหนึ่งก็คือ มุ่งหมายให้เป็นภาพวาดที่มีชีวิตให้เป็นที่น่าสนใจ แต่มีชิวประวัติศาสตร์ หวีอนิยาย และมุ่งหมายอีก

¹ประทีป เหมวัฒนิน, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, หน้า 28.

²สัมพันธ์ วัฒนมาศ ชาลิต, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของกรมการ,

ประการหนึ่ง คือ หวังที่จะบอกความจริงในเรื่องนั้น ๆ¹

หนังสือชีวประวัติ ก็คือ หนังสือที่เกี่ยวกับประวัติชีวิตบุคคล จะอ่านได้เป็นสาระ ความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ ความรู้ในการดำเนินชีวิต หรือจะอ่านเหมือนนวนิยาย ก็ได้รับความเพลิดเพลิน กล่าวกันว่า หนังสือชีวประวัติเป็นหนังสือที่ให้แนวทางในการดำเนินชีวิตได้มากมาย ตามผู้อ่านรู้จักเลือกรับ หนังสือชีวประวัติอาจเขียนได้หลายลักษณะ เช่น เขียนเป็นบันทึกความทรงจำ จดหมายเหตุ แบบเล่าเรื่อง แบบบรรยาย หรือแบบเป็นเรื่องราว²

ลักษณะหนังสือชีวประวัติที่ดี

- ก) แผนการเขียน : จะเป็นแบบใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้เขียน
- ข) ข้อเท็จจริง : ต้องถูกต้องตรงไปตรงมา มีหลักฐานอ้างอิง ตรวจสอบได้
- ค) กาลเวลา : ขบบอกช่วงเวลาว่าเป็นช่วงใดของชีวิต
- ง) ส่วนงานโวหารและภาษา : ควรสะอาดสวยงามไม่น่าเบื่อหน่าย และเหมาะสมกับแบบในการเขียน
- จ) ภาพประกอบ : ควรเหมาะสมและตรงกับเนื้อเรื่อง³

หนังสือชีวประวัติที่ดีที่คัดเลือกเข้าอยู่ในชุดนี้ เป็นหนังสือชีวประวัติของบุคคลสำคัญชาวไทย ซึ่งมีชื่อเสียงและผลงานรวมทั้งคุณความดีแก่ชาติบ้านเมือง เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั้งในชีวิต และเสียชีวิตไปแล้ว หนังสือเหล่านี้ จะคงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ด้วย ซึ่งคงเขียนอย่างตรงไปตรงมา ไม่อคติ หรือมีการบิดเบือนด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง

¹ Paul Murray Kendall. "Biography Literature," Encyclopedia Britanica (Macropaedia) 2 (1974): 1006.

² ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, หน้า 27.

³ กรีนาด สุริยะ, "การเขียนหนังสือชีวประวัติ," ใน บทความประกอบเอกสารการค้นคว้าเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก (พระนคร: ม.ป.ท., 2516), หน้า 20.

สามารถหาหลักฐานอ้างอิงได้ มีการเรียบเรียงใช้สำนวนโวหารที่¹

จุดที่ 13 : นวนิยายและเรื่องสั้น

นวนิยาย เป็นคำที่ผูกขึ้นใหม่เพื่อใช้คล้ายศัพท์ novel ซึ่งเดิมเป็นภาษาอิตาเลียนว่า Novella คือ เมื่อปลายศตวรรษที่ 13 นักเขียนชาวอิตาเลียนคิดแต่งเรื่องให้แปลกไปจากนิทาน โดยให้มีเนื้อเรื่องเหมือนอย่างชีวิตเป็นอยู่ของคนจริง ๆ ดังนั้นนวนิยายคือ เรื่องราวที่มีเหตุการณ์ต่อเนื่องกัน เป็นเรื่องที่สมมุติแต่งขึ้น แต่อาจมีมูลความจริงแฝงอยู่ได้ โดยมุ่งให้ความเพลิดเพลิน แต่บางทีก็ใช้เป็นเครื่องมือที่เย้ยหยันเสียดแทง แนะนำสั่งสอน หรือแสดงแนวความคิดต่าง ๆ²

ลักษณะนวนิยายที่ดี ได้แก่

- ก) โครงเรื่อง หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ต้องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน อาจมีความขัดแย้งเพื่อให้เรื่องดำเนินไปอย่างน่าสนใจติดตาม
- ข) ตัวละคร ต้องสอดคล้องกับแนวคิดของเรื่อง
- ค) ฉาก ต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
- ง) การเล่าเรื่อง ไม่อ้ออากเรื่อยเฉื่อย ต้องสัมพันธ์กับเวลา และสถานที่ ไม่ค้ำสน
- จ) บทสนทนา สอดคล้องกับตัวละคร ไม่ซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย
- ฉ) สร้างความเพลิดเพลินบันเทิงใจแก่ผู้อ่าน

¹ สัมภาษณ์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล, ประธานอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา. 7 กันยายน 2521.

² เบื้อง ณ นคร, คำบรรยายวิชาการ ประพันธ์และหนังสือพิมพ์ (พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2507), หน้า 92-93.

- ข) ให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตทั่วไป ความเป็นอยู่ และจิตใจของบุคคลและสังคม
- ข) ให้กิจกรรมหรืออภิปรายบางประการที่สมเหตุสมผลน่าสนใจ ซึ่งอาจยึดถือเป็นแบบอย่างได้¹

เรื่องสั้นนั้นเดิมมีความหมายถึง เรื่องซึ่งบรรจุค่าประมาณ 1,000 คำถึง 10,000 คำ เป็นเรื่องที่อ่านรวดเดียวจบในเวลาตั้งแต่ 5 ถึงอย่างมาก 40 นาที คร.เปลื้องเซ คอลตัน ให้คำจำกัดความเรื่องสั้นว่า คือนิยายอันประกอบด้วยศิลปะ ลักษณะแสดงเรื่องของตัวละคร อันตกอยู่ในสภาพแห่งความยากลำบาก หรืออยู่ในที่ขัดข้องอันฉับพลัน แล้วต่อสู้หรือแก้ไขพฤติกรรมอันนั้น จนบรรลุผลที่สุดอย่างใดอย่างหนึ่ง

เรื่องสั้นที่ดี ต้องประกอบด้วย

- ก) มีเหตุการณ์สำคัญอันเป็นต้นเรื่องแต่เพียงอย่างเดียว
- ข) มีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในท้องเรื่องแต่เพียงตัวเดียวเท่านั้น
- ค) มีจินตนาการหรือมโนคติ
- ง) มีพล็อตเรื่องหรือการผูกเรื่องที่ที่น่าสนใจ
- จ) มีความแน่นกระชับ
- ฉ) มีการวางรูปเรื่อง
- ช) ให้ความรู้สึกเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อจบเรื่อง²

นวนิยายและเรื่องสั้นในรูปคดี 13 นี้ เป็นนวนิยายและเรื่องสั้นชั้นดี ที่ถือเป็นอมตะ และเป็นที่ยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมที่ดี มีศิลปะแห่งการเรียบเรียงร้อยคำ และถูกต้องตามลักษณะนวนิยาย และเรื่องสั้น จนได้รับการยกย่องจากคนทั่วไป³

¹ลลิตา นิธิจกุล, การอ่านและวิจารณ์หนังสือ, หน้า 53.

²เปลื้อง เซ นคร, คำบรรยายวิชาการประพันธ์และหนังสือพิมพ์, หน้า 71-72.

³สัมภาษณ์ นพ ป่าดกะวงศ์ ๗ อุบลฯ, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของ
คุรุสภา, 14 กันยายน 2521.

ชุดที่ 14 : นิทาน

นิทาน คือ เรื่องเล่าที่ให้ความบันเทิง ในกระบวนร้อยแก้วที่ให้ความบันเทิง นิทาน เป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุด โคร ๆ ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ ต่างก็ชอบฟังหรืออ่านนิทานกันทั้งนี้ นิทานนอกจากจะให้ความบันเทิง ยังให้คุณค่าแก่ผู้อ่านทางด้านคติธรรม ข้อคิดเกี่ยวกับชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในท้องถิ่น¹

หนังสือนิทานในชุดนี้ เป็นนิทานของไทยและนิทานอินเดียที่ตกทอดมาถึงประเทศไทย จนเป็นนิทานที่รู้จักกันดีของชาวไทย แต่มีนิทานที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ นิทานเหล่านี้เป็นนิทานเก่าแก่ซึ่งหาอ่านได้ยาก เป็นประโยชน์ทั้งด้านวรรณกรรมและให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน²

ชุดที่ 15 : บทกวีและปद्यุคตา

บทกวี เป็นความเรียงที่มีเรื่องราวจากความเป็นจริง เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปในขณะนั้น หรือไมก็เจตนาเขียนขึ้นเพื่อให้คนสนใจเรื่องนั้น ๆ โดยทันที เรื่องที่เขียนอาจจะมีลักษณะเป็นการวิพากษ์ปัญหาสังคมต่าง ๆ โดยมีการกล่าวอ้างถึงถึงแหล่งข้อมูลและลักษณะสำคัญก็ต่อต้องมี การเสนอทัศนะซึ่งก็เกิดขึ้นบางประการของผู้เขียนต่าง ๆ กัน ปัจจุบันบทกวีส่วนใหญ่ มักใช้ภาษาพูดมากกว่าเดิม³

¹ฐาปะนีย์ นาครทรรพ, การประพันธ์ : พ.041 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2518), หน้า 95.

²สัมภาษณ์: แรมมาส ขวฉิก, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 19 กันยายน 2521.

³ชลธิรา กอฉลอปู และคนอื่น ๆ, การใช้ภาษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกศไทย 2517), หน้า 168.

ปาฐกถา คือถ้อยคำหรือเรื่องราวที่กล่าวที่แสดง¹ โดยให้เหตุผล และ
 สิ่งที่น่าสนใจประกอบถ้อยคำหรือเรื่องราวนั้น ผู้แสดงปาฐกถาจะต้องมีความรู้ความ
 เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในเรื่องที่พูด การกำหนดขอบเขตของเรื่องปาฐกถา ต้อง
 คำนึงถึงพื้นฐานของผู้ฟัง การปาฐกถามีวิธีการสอนหนังสือ แต่อาจมีข้อเสนอแนะได้
 หากเห็นเหมาะสม²

ลักษณะบทความที่ดี ได้แก่

- 1) น่าสนใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเลือกเรื่องและการแสดงความรู้ความ
 ใจในแง่มุมที่ชวนให้คิดตาม
- 2) มีสาระเป็นแก่นสาร มีหลักฐานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องพิสูจน์ได้
- 3) ผู้เขียนหรือผู้พูดมีความเข้าใจปัญหาที่นำมาเขียนอย่างแจ่มแจ้ง
- 4) ต้องมีขนาดกระทัดรัด เหมาะกับความสนใจของผู้อ่านโดยทั่วไป
 ไม่สั้นเกินไปจนรวบรัด หรือยาวเกินไปจนน่าเบื่อหน่าย
- 5) มีวิธีเขียนอย่างเร้าใจด้วยถ้อยคำภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ใช่
 คำหยาบ คำตะแคงหรือคำฟุ่มเฟือย วกวนจนน่าเบื่อ³

ลักษณะปาฐกถาที่ดี ได้แก่

- 1) พูดให้ตรงหัวข้อ อธิบายหรือออกนอกเรื่องจนผู้ฟังจับประเด็นสำคัญ
 ไม่ได้
- 2) มีเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้มากพอควร ในกรณีที่มีการให้รายละเอียด
 ข้อเท็จจริง ข้ออ้างอิงต่างๆ จะต้องตรงความเป็นจริง อาจมีการอธิบายยกตัวอย่าง
 เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น แต่ต้องระวังอย่ายกตัวอย่างมากจนพร่ำเพรื่อ

¹ เป็ลื่อง ฉ. นคร, พจนานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 3.
 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทววัฒนาพานิช, 2518), หน้า 284.

² ชลธิรา กสัดอยู่, การใช้ภาษา, หน้า 136,

³ ประทีป เหมือนนิล, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, หน้า 129.

- 3) เนื้อเรื่องและวิธีการพูด ต้องเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้ฟัง
- 4) แม้ว่าจะเป็นเรื่องโศกเศร้า ก็ต้องระวังไม่ให้เกรงเครียดจนเกินไป พยายามไม่ใช้คำยาก หรือคำหยาบเกินไปจนเกินไป
- 5) อาจเรียบเรียงเขียนเนื้อเรื่องมาก่อน แต่ขณะแสดงปาฐกถา ต้องระวังไม่ให้เป็นการอ่านจากบทที่เตรียมไว้

ในชุดที่ 15 นี้ เป็นการรวบรวมบทความและปาฐกถาที่พิมพ์ประโยชน์แก่วงการทุกระดับ และในทุกสาขา โดยไม่จำกัดประเภทของบทความหรือปาฐกถา แต่เน้นในด้านเนื้อหา และวิธีเขียนหรือพูด^{1,2}

ชุดที่ 16 : ความรู้ทั่วไป

หนังสือร้อยแก้วที่คณะกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา เห็นชอบด้วยว่าเป็นหนังสือที่ควรจัดเข้าอยู่ในชุดภาษาไทยของคุรุสภา แต่ไม่สามารถจัดเข้าอยู่ในชุดใดชุดใดได้ จึงนำมาจัดเข้าไว้ในชุดความรู้ทั่วไป³

ชุดที่ 17 : สาสน์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลคุณเกษ

สาสน์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลคุณเกษที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นปีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สบเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลคุณเกษทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์หนึ่งที่ถูกริบทรัพย์ไปควบคุมไว้ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม ครั้น

¹ชลธิรา กสิคอยู่, การใช้ภาษา, หน้า 136-37.

²สำภาษณ์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล, ประธานอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 7 กันยายน 2521.

³สำภาษณ์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล, ประธานอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 7 กันยายน 2521.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงตกลงกับคณะราษฎรด้วยดี สมเด็จพระยา
 ดำรงราชานุภาพก็ทรงได้รับการปลดปล่อยเมื่อ 28 มิถุนายน 2475 จากนั้นสมเด็จพระ
 ยาดำรงราชานุภาพก็ได้เสด็จไปประทับที่เกาะปันัง เพื่อทรงพักผ่อนในห้องไม้ฉิมว้าย และทรง
 มีพระราชประสงค์ที่จะออกไปให้พ้นจากการเมือง ระหว่างที่ทรงประทับอยู่ที่เกาะปันัง ทรงมีพระ
 อักษรโต้ตอบกับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอซึ่งทรงได้รับการลงมติจากสภาผู้แทน
 ราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ซึ่ง
 เสด็จประพาสยุโรป จนกระทั่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จกลับประเทศไทยเมื่อ
 ปี พ.ศ. 2486¹

ส่วนสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
 กรมพระศรีสวางควัฒนวิมลราชชนนี เสด็จไปประทับที่เกาะปันัง เพื่อทรงพักผ่อนใน
 ห้องไม้ฉิมว้าย และทรงมีพระราชประสงค์ที่จะออกไปให้พ้นจากการเมือง ระหว่างที่
 ทรงประทับอยู่ที่เกาะปันัง ทรงมีพระอักษรโต้ตอบกับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอซึ่ง
 ทรงได้รับการลงมติจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทน
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ซึ่งเสด็จประพาสยุโรป จนกระทั่ง
 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จกลับประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2486¹

ส่วนสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
 กรมพระศรีสวางควัฒนวิมลราชชนนี เสด็จไปประทับที่เกาะปันัง เพื่อทรงพักผ่อนใน
 ห้องไม้ฉิมว้าย และทรงมีพระราชประสงค์ที่จะออกไปให้พ้นจากการเมือง ระหว่างที่
 ทรงประทับอยู่ที่เกาะปันัง ทรงมีพระอักษรโต้ตอบกับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอซึ่ง
 ทรงได้รับการลงมติจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทน
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ซึ่งเสด็จประพาสยุโรป จนกระทั่ง
 สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จกลับประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2486¹

¹บุญยงค์ เกศเทศ, วรรณกรรมประวัติศาสตร์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรวิจิตร, 2520), หน้า 217.

²พิชญ์สุนทร อนันตบุตร, วรรณกรรมไทยรัตนโกสินทร์ 2 (รัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 7) (กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 8.

³บุญยงค์ เกศเทศ, วรรณกรรมประวัติศาสตร์, หน้า 217.

⁴อุ่ม ประภาววิวัฒน์, จดหมายของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ (พระนคร: สำนักพิมพ์แพรวพรวิน, 2514), หน้า 572.

พระนิพนธ์สาส์นสมเด็จนี้จึงนับว่าเป็นบันทึกความรู้และทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อันเป็นหลักฐานอ้างอิงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในประเทศไทยสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปี พ.ศ. 2486 ได้เป็นอย่างดี¹

ชุดสาส์นสมเด็จนี้เป็นชุดที่สมบูรณ์แล้วคือได้รวบรวมจดหมายตั้งแต่ฉบับที่ 1 จนถึงฉบับสุดท้ายคือฉบับที่ 26 หรือจดหมายสารบาญคนเรื่องเพื่อสะดวกในการค้นหาข้อความหรือเรื่องราวที่ต้องการ²

ชุดที่ 18 : ประชุมพงศาวดาร

ในบรรดาหนังสือที่เป็นประโยชน์สำหรับคนควาทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีแล้ว หนังสือชุดประชุมพงศาวดารนี้ เป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ เพราะได้รวบรวมเรื่องราวเก่า ๆ ที่มีสาระและคำอธิบายของผู้มีความรู้ในวิชาดังกล่าวไว้โดยละเอียด ซึ่งจัดเป็นหนังสือประวัติศาสตร์และตำนาน³ หนังสือประชุมพงศาวดารนี้เริ่มพิมพ์เป็นภาคแรก เรียกว่าภาคที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2451 ซึ่งสืบเนื่องมาจากสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนา พระมาตุจฉา มีรับสั่งให้กรรมการหอสมุดวชิรญาณ รวบรวมจัดทำหนังสือ เพื่อจะทรงนำไปบำเพ็ญกุศลในงานพระศพ ม.จ. คณียรนุช และทรงมีพระประสงค์จะให้เป็นที่กุศลสาธารณประโยชน์ กรรมการหอสมุดวชิรญาณเห็นพร้อมตกลงกันว่า ในสมัยนั้นมีผู้เอาใจใส่ในการศึกษาโบราณคดี มีพงศาวดารเป็นต้น ตามพระราชนิยมของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมากขึ้นกว่า

¹บุญยงค์ เกศเทศ, วรรณกรรมประวัติศาสตร์, หน้า 218.

²สัมภาษณ์ วันทนา สุคสว่าง, อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 21 พฤศจิกายน 2521.

³พิชัยสุนทร อนันมุต, วรรณกรรมรัตนโกสินทร์ 2 (รัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 7), หน้า 8.

แต่ก่อน แต่ความสะดวกของผู้ศึกษามีอยู่น้อย เนื่องจากจะหาหนังสือตรวจสอบได้ยาก เพราะหนังสือพงศาวดารและตำนานเก่า ๆ โดยมากยังมิได้จัดพิมพ์ แม้บางฉบับจัดพิมพ์แล้ว แต่ก็จำหน่ายหมดไปเสียบ้าง ยางที่พิมพ์จะหาได้ ก็เป็นฉบับที่คลาดเคลื่อน ไม่สมควรที่จะใช้ในการตรวจสอบหรือศึกษา ดังนั้น ความต้องการหนังสือพงศาวดารและตำนานเก่าที่เป็นฉบับดี จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ศึกษาทั่วไป ด้วยเหตุฉะฉานนี้ กรรมการหอสมุดควชิรญาณ จึงได้จัดพิมพ์หนังสือชุดพงศาวดารภาคที่ 1 ขึ้น และได้พิมพ์ภาคอื่น ๆ ต่อมาเป็นลำดับ จนถึงภาคที่ 75 ใน พ.ศ. 2485 เป็นระยะเวลาถึง 30 ปีเศษ และยังมีการจัดพิมพ์ภาคอื่น ๆ ต่อมาอีกหลายภาค ส่วนมากมักจะเป็นภาคละ 1 เล่ม นอกจากภาคที่ 6 และภาคที่ 67 มีภาคละ 2 ตอน ตอนละ 1 เล่ม

เนื่องด้วยหนังสือชุดประชุมพงศาวดารนี้เป็นหนังสือดี และพิมพ์มาแต่เป็นเวลานาน ทำให้กระดาษกระดาษหายากในยามที่ต้องการ ทั้งผู้ที่ต้องการพิมพ์ จะหารวมเป็นชุดได้ยาก เพราะราคาหนังสือชุดนี้ในท้องตลาด สูงขึ้นจนทุกวันนี้มีราคาชุดหนึ่งถึง 10,000 บาท คณะอนุกรรมการชุดภาษาไทยของคุรุสภา มีความประสงค์จะรวบรวมหนังสือที่มีคุณค่าเพื่อจัดพิมพ์ในราคาพอสมควร เพื่อให้ นักศึกษาและผู้สนใจในวิชาโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ได้หาซื้ออ่านได้สะดวก¹

ชุดที่ 19 : รามเกียรติ์

ชุดที่ 19 นี้ เป็นการรวบรวมหนังสือรามเกียรติ์สำนวนต่าง ๆ ในสมัยกรุงธนบุรี สมัยรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 เข้าด้วยกันเป็นชุดรามเกียรติ์²

¹ องค์การฯ ของคุรุสภา, ประชุมพงศาวดาร เล่มที่ 1 (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2506), หน้า 1-3.

² สมภาษณ์ กุลทรัพย์ เกษแมนกิจ, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา, 3 มิถุนายน 2521.

ชุดที่ 21 - 22 : พงศาวดารจีน

เรื่องจีนที่จ้กว่าเป็นพงศาวดารนั้น ปรากฏจากหนังสือตำนานสามก๊ก พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาถนอมปฐมบรมราชา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีพระราชดำรัสในแปลชั้น 2 เรื่อง คือ ไชยยัน และสามก๊ก ซึ่งนับเป็นเริ่มแรกของการแปลพงศาวดารจีนมาเป็นไทย ในสมัยรัชกาลที่ 2 ได้มีการแปลพงศาวดารจีนบ้าง แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่ ได้มีการแปลในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลศก ๆ มา แต่การแปลพงศาวดารจีนเป็นภาษาไทยในครั้งนั้น หากแปลตามลำดับราชวงศ์กษัตริย์จีนไม่ เข้าใจว่า อาจเพ่งเล็งไปในความสนุกของ เรื่องหรือตามแต่จะหาคนฉบับได้¹

สำหรับชุดพงศาวดารจีนนี้ เป็นการรวบรวมหนังสือที่บันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์จีน ราชวงศ์เซอ (ก่อนพุทธศักราช 2514 ปี) เรื่อยมาเรียงตามลำดับราชวงศ์ จนถึงราชวงศ์เซ็ง (พ.ศ. 2187) ซึ่งล้วนเป็นหนังสือพงศาวดารจีนจริง ๆ มิใช่เรื่องจีนที่จ้กว่าเป็นเกร็ดพงศาวดาร หรือแต่งเป็นแบบนวนิยายอิงพงศาวดาร คณะอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ได้มีมติให้จัดพิมพ์พงศาวดารจีนชุดนี้ เพราะต้นฉบับหนังสือเหล่านี้ในปัจจุบันหาอ่านครบชุดกันได้ยาก เนื่องจากต้นฉบับส่วนใหญ่มิได้มีการจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ นอกจากเรื่องที่มีมกัแล้วสนุกมาก ๆ เท่านั้น แต่เพื่อเป็นการรักษารวบรวมของชาติให้คงไว้ส่วนหนึ่ง คณะอนุกรรมการชุดภาษาไทยของคุรุสภา จึงได้พยายามรวบรวมหาต้นฉบับส่วนการแปลพงศาวดารจีนมาจัดพิมพ์ใหม่ เรียงตามลำดับราชวงศ์กษัตริย์จีน ซึ่งนอกจากจะให้ความสนุกสนาน ยังเป็นประโยชน์ทางคันประวัติศาสตร์ด้วย สำหรับการจัดพิมพ์นี้ ได้แก้ไขเฉพาะอักษรวิธี ส่วนล้อยคำส่วนต่าง ๆ ได้คงไว้ตามเดิม เพื่อให้ทราบถึงภาษาที่คนไทยนิยมใช้เมื่อสมัยก่อน²

¹คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา ตำนานเรื่องสามก๊ก (พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2516), หน้า 1.

²องค์การคำของคุรุสภา, ไถ่แก้ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2506), หน้า 1.

หนังสือชุดพงศาวดารจีนนี้ ได้จัดพิมพ์ครบสมบูรณ์แล้ว แต่เนื่องจากหนังสือพงศาว-
 ดารจีน มีจำนวนมากถึง 113 เล่ม แก่ชุด ๆ หนึ่ง มีเลขกำกับเพียงไม่เกิน 100 เล่ม ดังนั้น
 จึงจำเป็นต้องรวมชุดพงศาวดารจีนนี้ เป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 20 และ 21¹

ชุดที่ 22 : พระราชคำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัวและพระราชคำรัสและพระราโชวาทของสมเด็จพระนาง
 เจ้าพระบรมราชินีนาถ

การที่คณะอนุกรรมการชุดภาษาไทยของคุรุสภา ลงมติให้เพิ่มชุดที่ 22 ขึ้นมา
 ก็เพื่อที่จะรวบรวมพระราชคำรัสและพระบรมราโชวาทของล้นเกล้าทั้งสองพระองค์ ที่พระราช
 ทานในวาระต่าง ๆ มิให้กระจัดกระจายสูญหายไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยทั่วไป²

ง. การจัดจำหน่ายหนังสือ

1. วิธีการจำหน่ายหนังสือโดยทั่วไป

วิธีการจำหน่ายหนังสือมีหลายแบบด้วยกัน **ดatus ซี สมิท (Datus C. Smith)**
 ได้แบ่งประเภทการจำหน่ายหนังสือออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ตามลักษณะของผู้ซื้อ คือ

ก) การจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเป็นรายบุคคล (Individual Consumers)
 เป็นการขายโดยตรงระหว่างผู้จัดพิมพ์และผู้ซื้อ มีสาเหตุกระทำโดยหลายวิธี คือ

- 1) การซื้อขายทางไปรษณีย์
- 2) ผู้จัดพิมพ์มีร้านจำหน่ายหนังสือของตนเอง
- 3) ขายตามชมรมหนังสือของผู้จัดพิมพ์จัดขึ้น

¹สัมภาษณ์ คำธร สติกรกุล, อนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา,
 22 สิงหาคม 2521.

²สัมภาษณ์ ม.ด.ปิ่น มาลากุล, ประธานอนุกรรมการหนังสือชุดภาษาไทยของ
 คุรุสภา, 7 กันยายน 2521.

4) ชื่อานระบบการบอกรับเป็นสมาชิก

ข) การจำหน่ายให้แก่สถาบัน (Institutions)

สถาบันต่าง ๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย หอสมุด องค์กรต่าง ๆ ล้วนเป็นลูกค้าสำคัญ ซึ่งมักจะซื้อหนังสือจำพวก หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง หนังสือสำหรับเด็ก คู่มือการสอน และหนังสือวรรณคดี ฯลฯ การโฆษณา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการขายประเภทนี้เช่นกัน เมื่อลูกค้ามีความต้องการหนังสือตามแรงโฆษณา ก็จะเป็นผู้เรียกร้องสถาบันหรือบรรณารักษ์ให้สั่งซื้อหนังสือนั้น ๆ¹

ค) การขายปลีก (Retailing)

คือการที่พ่อค้าขายหนังสือหลายชนิดให้แก่ลูกค้าที่ละเล่ม ซึ่งนับว่าเป็นตัวจักรสำคัญของการขายในวงการอุตสาหกรรมหนังสือ² ผู้ขายปลีก จะมีหนังสือในสต็อกหลายประเภท หลายสาขา จากร้านักพิมพ์ต่าง ๆ ลูกค้าขายปลีกของสำนักพิมพ์ ได้แก่

- 1) ร้านหนังสือขายปลีกทั่วไป
- 2) บริษัทที่มีการขายหนังสือโดยใช้ระบบการตลาดส่งหนังสือทั่วประเทศ

หรือตัวเมือง (Mass distribution companies)

- 3) ชมรมหนังสือ (Book - Club)
- 4) ผู้ขายปลีกส่งทางไปรษณีย์ (Sale-by-mail-retailers)
- 5) บริษัทที่ขายหนังสือโดยการบอกรับเป็นสมาชิก (Subscription

selling companies)

¹Datus C. Smith Jr., A Guide to Book Publishing. (New York: R.R. Bowker Co., 1966), p. 90.

²Clive Bingley, The Business of Book Publishing. (Oxford: Pergamon Press, 1972), p. 9.

6) พอคานหนังสือหาบเร่ หรือพอคานหนังสือเคลื่อนที่ซึ่งเดินขายหนังสือหรือบรรทุกไปขาย (Peddlers or mobile booksellers)¹

ในแต่ละเดือน จะมีหนังสือพิมพ์ออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมากมาย ร้านขายปลีกไม่สามารถจะสั่งซื้อหนังสือจากร้านขายส่ง หรือจากผู้จัดพิมพ์มาเก็บไว้ขายได้หมดค. ดังนั้นร้านขายปลีกจำเป็นจะต้องเคาใจถึงความต้องการหรือความสนใจของผู้อ่านให้ได้ใกล้เคียงที่สุด มิฉะนั้นแล้ว จะต้องทำให้สูญเสียเงินหรือคอกเบี้ย ในการสั่งซื้อหนังสือมาเก็บไว้ในร้านโดยจำหน่ายไม่ได้เลย²

ง) การขายส่ง (wholesaling)

การขายส่ง คือ การขายที่มีพอคาคคนกลาง มาทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้จัดพิมพ์กับพอคายปลีก โดยซื้อหนังสือจากผู้จัดพิมพ์หลายๆ แห่ง ในราคาขายส่งแล้วนำมาจำหน่ายแกรร้านขายปลีกอีกต่อหนึ่ง การขายส่งให้แกรร้านขายส่งนี้ มักจะใช้กับร้านจำหน่ายหนังสือที่อยู่นอกเมืองหรือต่างจังหวัด ส่วนมากผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ จะทำหน้าที่เป็นผู้ขายส่งด้วย³ ตามทฤษฎีแล้ว พอคาคคนกลางมิได้เป็นผู้ขายหนังสือให้แก่ผู้อ่านโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว บางครั้งเขาอาจจะขายหนังสือให้กับลูกค้าที่เป็นสถาบันโดยตรง การที่ผู้ขายส่งหนังสือในราคาขายส่งให้กับสถาบัน ซึ่งนับว่าเป็นผู้อ่านโดยตรงนั้น เป็นการเอาเปรียบพอคายปลีก เพราะเป็นการแย่งลูกค้าของพอคายปลีก ดังนั้นในบางประเทศ จึงมีกฎหมายห้ามพอคายส่งขายหนังสือต่ำกว่าราคาพอคายปลีก ถ้ามีระบบการขายส่งที่ดีแล้ว จะทำให้พอคายปลีกสะดวกในการสั่งซื้อหนังสือของหลายสำนักพิมพ์จากแหล่งขายเพียงแหล่งเดียว

¹Smith, A Guide to Book Publishing, p. 91.

²Ester S. Harley and John Hampden, Books: From Papyrus to Paperback (London: Methuen & Co. Ltd., 1971), p. 81.

³Bingley, The Business of Book Publishing, p. 9.

และผู้จัดการพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ ก็จะสามารถขายหนังสือให้กับพ่อค้าขายส่งเพียงแห่งเดียว ทำให้การขายหนังสือมีประสิทธิภาพ และสะดวกในการขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศใหญ่ที่มีพื้นที่กว้างขวาง จะทำให้ลูกค้าสั่งซื้อหนังสือสะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้สำนักพิมพ์ จะสามารถให้พ่อค้าขายส่ง เป็นเครื่องมือติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดในเมืองหรือตำบลเล็ก ๆ ที่ห่างไกลออกไปได้ ระบบการขายส่ง จะเป็นประโยชน์สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้การอ่านหนังสือกระจายไปได้ทั่วประเทศ¹

วิธีการขายทั้ง 4 ประเภท ก็สามารถนำมาใช้กับการขายนอกประเทศได้เช่นกัน ส่วนใหญ่แล้ว ในเรื่องเกี่ยวกับการส่งออกขายนอกประเทศนั้น สำนักพิมพ์หรือผู้จัดการพิมพ์ มักจะไม่นิยมส่งออกขายนอกประเทศเอง เพราะมีปัญหายุ่งยากมากมาย ดังนั้นจึงให้บริษัทโคบริวิทย์หนึ่งรับ เป็นตัวแทนของสำนักพิมพ์ ทำหน้าที่ดำเนินงานในด้านนี้โดยตรง แต่สำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ ที่มีแผนกขายของตนเองทำหน้าที่ หาลูกค้า จัดส่งหนังสือ โฆษณา และส่งเสริมการขาย ก็มักจะเป็นผู้ดำเนินการส่งขายนอกประเทศเอง²

สาเหตุที่ทำให้เกิดความยุ่งยากในการส่งออกจำหน่ายนอกประเทศ

1) ภาษา (Language) ผู้ซื้อหนังสือ จะต้องมีความเข้าใจในภาษาที่ใช้เขียน ดังนั้นสำนักพิมพ์จึงประสบความยุ่งยากในเรื่องนี้ เมื่อจะส่งจำหน่ายแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะบางภาษามีผู้ใช้กันเพียงไม่กี่ประเทศ

2) ปัญหาทางการเมือง (Political Obstacles) บางประเทศจะมีการห้ามการส่งหนังสืออย่างเสรี เนื่องจากเหตุผลทางการเมืองทั้งการส่งออกและสั่งเข้า แต่ลูกค้าหนังสือ ก็สามารถสั่งซื้อขอมั่งคืบทาง ๆ ได้ โดยการส่งผ่านประเทศที่สาม ซึ่งไม่มีปัญหาทางการเมือง หรืออาจจะส่งทางตลาดมืดก็ได้ ตัวอย่างเช่น เลบานอนเป็นประเทศที่สาม ในการส่งหรือสั่งซื้อหนังสือระหว่างประเทศอาหรับที่ไม่มีการค้าโดยตรงต่อกัน

¹Smith, A Guide to Book Publishing, p. 92.

²Bingley The Business of Book Publishing, pp. 134-135.

3) การตรวจข่าว (Censorship) ผู้ตรวจข่าว อาจจะตั้งข้อห้าม
 จำหน่ายหนังสือบางประเภท บางชนิด คอยเหตุผลทางการเมือง ทางศาสนา หรือเหตุผลทาง
 คานธีลธรรมจรรยา ถ้ากล่าวในแง่ของการส่งออกจำหน่ายต่างประเทศแล้ว การตรวจห้ามก็
 เป็นเพียงสิ่งทีก่อให้เกิดความยุ่งยากในการส่งออกเท่านั้น ไม่ถึงขนาดเป็นสิ่งชักขวางการส่ง
 ออกแต่อย่างใด

4) องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ (Economic Factors) เป็นปัญหายุ่ง
 ยากที่ใหญ่ที่สุดในวงการคานธีลระหว่างประเทศ ซึ่งหมายรวมถึงเรื่องใบอนุญาตในการนำ
 สินค้าเข้า การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภาษีต่าง ๆ ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ประกัน
 ภัย การเก็บเงินจากลูกค้าต่างประเทศ และความล่าช้าในการติดต่อสั่งหรือรับหนังสือ สิ่ง
 เหล่านี้ จะทำให้หนังสือมีราคาสูงขึ้น หรือทำให้สำนักพิมพ์ใดกำไรน้อยลง เพราะต้องเสีย
 ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

ถึงแม้จะมีปัญหาซับซ้อนของต่าง ๆ มากมาย ตามเหตุผลทางเศรษฐกิจ หรือ
 การโฆษณาทางการเมืองของแต่ละประเทศก็ตาม การคานธีลระหว่างประเทศก็ยังให้
 ผลคุ้มค่า ในบางประเทศ เช่น อังกฤษ ออสเตรเลีย การคานธีลกับต่างประเทศ เป็นกิจการ
 ที่ใหญ่โตมาก จนกระทั่งกิจการคานธีลทั้งหมดจะคงอยู่ไม่ได้ ถ้าไม่มีการส่งออกจำหน่าย
 นอกประเทศ¹

กรรมวิธีในการจัดจำหน่ายหนังสือ แบ่งออกเป็นหลักใหญ่ ๆ 4 ประการด้วยกัน คือ

ก) การส่งเสริมการขาย เป็นกรรมวิธีที่ทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงชื่อหนังสือที่ได้พิมพ์
 ออกมา และชักจูงให้ผู้อ่านซื้อหนังสือนั้น ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ วิธีการส่งเสริม
 ขายนี้ ต้องอาศัยเทคนิคพิเศษหลายอย่าง² เช่น

¹Smith, A Guide to Book Publishing, p. 94.

²Ibid., p. 95.

1) จัดสัมมนาโตวาที่ สนทนา หรือวิจารณ์หนังสือโดยนักเขียน บรรณาธิการ หรือนักวิจารณ์

2) ส่งหนังสือที่จัดพิมพ์ให้คอสมันวิจารณ์หนังสือในสิ่งพิมพ์หรือรายการวิทยุ

3) ให้หนังสือเป็นรางวัลในงานหรือเทศกาลต่างๆ

4) จัดนิทรรศการหนังสือ หรืองานแสดงหนังสือ

5) จัดตั้งชมรมหนังสือ

6) จัดพิมพ์รายการหนังสือออกใหม่แจกจ่ายแก่กลุ่มบุคคลระดับต่างๆ หรือสถาบันต่างๆ

7) โฆษณาหนังสือในสื่อมวลชนต่างๆ¹

ข) การหาลูกค้า เป็นกรรมวิธีหลังจากได้มีการชักจูงความสนใจของผู้อ่านแล้ว ส่วนใหญ่สำนักพิมพ์จะได้อลูกค้าจากพนักงาน หรือตัวแทนฝ่ายขาย ซึ่งถูกส่งออกไปเผยแพร่หนังสือในที่ต่างๆ เช่น โรงเรียน หอสมุด พนักงานของสำนักพิมพ์ อาจจะมีเงินเดือนประจำ หรืออาจได้รับเป็นเปอร์เซ็นต์ตามจำนวนหนังสือที่ขายได้ แต่ส่วนใหญ่แล้ว มักจะใช้สองวิธีร่วมกัน โดยให้พนักงานขายมีเงินเดือนประจำในอัตราค่า และเปิดโอกาสให้เขาได้รับเงินค่าตอบแทนเป็นจำนวนมาก

ค) การจัดของและส่งหนังสือตามใบสั่ง ซึ่งเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การหอกการจัดส่งหนังสือ และการส่งบิลเก็บเงินลูกค้า งานนี้ดูเหมือนเป็นงานง่ายๆ แต่ความจริงแล้วเป็นงานที่ยากพอสมควร เพราะนอกจากจะต้องคอยลดราคาตามเปอร์เซ็นต์ ตารางส่วนลดใหญ่ๆ ต้องบันทึกค่าใช้จ่ายในการส่งหนังสือและอื่นๆ เพื่อส่งบิลเก็บเงินอย่างมีให้ผิดพลาด และยังคงต้องเก็บรายชื่อและที่อยู่ของลูกค้า เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการขายในคราวต่อไป

¹ N. Sankaranarayanan, comp. Book Distribution and Promotion Problems in South Asia. (Madras, India: Unesco & Higginbothams Ltd., 1959), p. 79.

การเก็บหนังสือเพื่อรอจัดส่งก็เป็นเรื่องใหญ่ สำนักพิมพ์จะต้องมีสถานที่เก็บหนังสือ เพื่อจะได้นำหนังสือเพื่อที่จะจัดส่งตามใบสั่งของลูกค้าได้ทันที แต่ส่วนใหญ่แล้ว สำนักพิมพ์จะมีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่เก็บหนังสือ เนื่องจากห้องใต้ดินที่มาก ด้วยการเก็บหนังสือไว้ที่โรงพิมพ์ก่อน แล้วจึงค่อยทยอยส่งมาที่คลังเก็บของสำนักพิมพ์ หรืออีกวิธีก็สร้างคลังเก็บของสำนักพิมพ์ไว้รอบนอกเมืองเล็กน้อย จึงมีระยะทางขนาดสามารถติดต่อขนส่งได้สะดวกด้วยรถยนต์ เพราะค่าที่ดินในเขตที่ทางไกลชุมชน จะมีราคาถูกลงมาก นอกจากนั้นสำนักพิมพ์ จะต้องป้องกันหนังสือมิให้ถูกความชื้นหรือแมลงกัดกิน โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตร้อน จึงมีความชื้นค่อนข้างสูง ซึ่งจะเป็นการก่อความเสียหายให้แก่คลังเก็บหนังสือ ดังนั้นจึงต้องหาทางป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ถึงแม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่สำหรับหนังสือที่ขายหมดจำนวนที่พิมพ์ออกมา ก็จะไม่เป็นปัญหาเช่นนี้ นอกจากปัญหาของคลังเก็บหนังสือแล้ว ความเสียหายก็อาจเกิดจากการที่สำนักพิมพ์ยอมให้ลูกค้าส่งหนังสือคืนได้ จากคุณภาพของการเช่าเล่ม การเย็บเล่ม การทำปก ไม่แข็งแรงพอแล้ว หนังสืออาจจะเสียหายระหว่างการส่งคืนมาเก็บในคลังได้

ในการจัดส่งหนังสือตามใบสั่ง จะเกิดปัญหาในด้านการวางแผนการขนส่ง ซึ่งจะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อมิให้ราคาหนังสือแพงขึ้น ในประเทศที่มีระบบการขนส่งไปมาทั่วทั้งประเทศ สำนักพิมพ์จะต้องใช้ความฉลาดเฉลียวในการวางแผนการขนส่งให้อยู่ในราคาที่ถูกลงที่สุด และไปถึงมือผู้ซื้ออย่างรวดเร็วที่สุด เช่น ฝากส่งไปกับระบบการส่งของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ หรือฝากส่งผ่านรถเมล ซึ่งมีเส้นทางกว้างขวางทั่วประเทศ สำนักพิมพ์จะต้องมีความกระตือรือร้นหาหนทางที่ดีเพื่อเป็นการขยายตลาดการค้าของตน

ง) การเก็บเงินลูกค้า ขึ้นอยู่กับสภาพของตลาดในแต่ละประเทศ ความคุ้นเคยไว้วางใจระหว่างสำนักพิมพ์กับลูกค้า กฎหมายการเงิน และสภาพทั่วไปของแต่ละท้องถิ่น อย่างไรก็ตามสำหรับลูกค้าที่มาซื้อถือ ก็ควรจะมีการให้สินเชื่อ เพื่อประโยชน์ในการขยายตลาดการค้าในอนาคต

โดยปกติแล้ว สำนักพิมพ์ที่ พอใจ ได้รับขายสิ่งพิมพ์ของลูกค้าไม่ว่าเป็นผู้ใด หรือจาก
 ที่ใด แต่สำหรับลูกค้าที่ไม่ว่าเชื่อถือ หรือไม่เคยติดต่อกันมาก่อน สำนักพิมพ์ก็ควร
 ๑. ส่งข้อความเงินสด หรือเก็บเงินทันทีเมื่อส่งหนังสือให้เรียบร้อยแล้ว ในบางกรณีที่มีการสั่ง
 ซื้อเป็นจำนวนมาก ๆ การส่งหนังสือและการเก็บเงิน อาจกระทำผ่านธนาคาร โดยการซื้อ
 ค่าแลกเปลี่ยนผ่านธนาคาร¹

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขาย

วัตถุประสงค์ในการขาย ก็คือ การนำหนังสือไปสู่มือของลูกค้าอย่างรวดเร็ว
 ประหยัด และมีประสิทธิภาพ² การที่จะชักจูงใจให้ลูกค้าซื้อหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง นอกจาก
 คุณภาพของหนังสือ ชื่อเสียงของนักเขียน ความทันสมัยของเนื้อหา และการออกแบบรูปเล่ม
 แล้ว ก็ยังต้องอาศัยปัจจัยทางการค้าอีก 7 ประการด้วยกัน คือ

ก) ราคาขาย (Selling Price)

ไม่มีใครสามารถกำหนดได้ว่า ควรจะตั้งนโยบายในการกำหนดราคาขาย
 หนังสือแต่ละเล่มอย่างไร หนังสือบางประเภทหรือบางรายการ ถ้าลดราคาจาก 25 มาเป็น
 15 บาทแล้ว ก็อาจจะขายได้มากขึ้นเท่าตัว ดังนั้นความจำเป็นในการใช้หนังสือเล่มใดเล่ม
 หนึ่ง อาจเป็นเครื่องช่วยกำหนดราคาหนังสือได้ เช่น หนังสือคู่มือวิชาชีพต่าง ๆ ผู้ที่มีอาชีพ
 นั้น ๆ จะยอมซื้อหนังสือคู่มือในราคาแพงได้ตามความจำเป็น ส่วนนวนิยาย จะตั้งราคา
 แพงนักไม่ได้ ยกเว้นนวนิยายนี้เป็นพวกวรรณคดีที่สำคัญ ซึ่งนักศึกษาจะต้องใช้เสมือนเป็นคู
 มือนิเทศเช่นกัน

¹Smith, A Guide to Book Publishing, pp. 95-97.

²Peter S. Jennison. "Book Trade," Encyclopedia of Library and Information Science 2 (1969): 692.

โดยปกติแล้ว สำนักพิมพ์จะวางแนวทางในการกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับราคาการผลิต ในบางประเทศหรือหนังสือบางประเภท สำนักพิมพ์จะกำหนดราคาขายเป็น 6 เท่าของราคาผลิต การกำหนดราคาขาย ควรพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ราคาผลิตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด แต่ก็มีใช้องค์ประกอบเพียงอย่างเดียวเท่านั้น วิธีการทางการตลาดก็เป็นองค์ประกอบประการหนึ่ง สำนักพิมพ์ จะไม่สามารถจำหน่ายหนังสือเป็นจำนวนมาก ๆ ได้ ถ้าตั้งราคาสูง

1) ความสัมพันธ์ระหว่างราคากับส่วนลด (Relation of Price to Discount)

ร้านจำหน่ายหนังสือจะพิจารณาสั่งซื้อหนังสือของสำนักพิมพ์โดยดูจากส่วนลดที่ให้ ถ้าสำนักพิมพ์ตั้งราคาหนังสือ 25 บาท และให้ส่วนลด 20 เปอร์เซ็นต์ ร้านขายหนังสือจะได้อะไร 5 บาท สำหรับหนังสือเล่มเดียวกันนี้ ถ้าขายในราคา 10 บาท และให้ส่วนลด 40 เปอร์เซ็นต์ ร้านขายหนังสือจะได้อะไรเพียง 4 บาท ดังนั้นสำนักพิมพ์จึงต้องตั้งราคาขายให้สูงสำหรับหนังสือที่กำหนดจะให้มีส่วนลดมาก

องค์ประกอบที่จะช่วยในการกำหนดราคาอีกประการหนึ่ง คือ ภาวะเสมอทุน (Break-Even) สำนักพิมพ์จะต้องคำนวณหาจุดภาวะเสมอทุน นั่นคือ ราคาการผลิตที่ส่งออกไป จะเท่ากับหนังสือในราคาที่ตั้งขึ้นจำนวนที่เล่ม เมื่อขายหมดจำนวนนี้แล้ว ก็จะไม่ขาดทุนที่เหลืออีกนับเป็นกำไร ดังนั้นจึงควรจะต้องตั้งราคาที่สูงกว่าจะทำให้ขายหนังสือได้จำนวนที่ไม่ทำให้ขาดทุน

2) ราคาถูกและกำไรสูง (Low-Price and High Profits)

ในการตั้งราคาให้ต่ำ ต้องอาศัยความกล้าตัดสินใจ โดยหวังว่าจะสามารถขายหนังสือได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะได้อะไรเป็นส่วนรวม แต่ถ้าคิดเป็นรายเล่ม ก็จะได้อะไรน้อยมาก การจะตั้งราคาขายต่ำแต่กำไรสูง จะทำได้ต้องอาศัยวิธีการทางการตลาดเขาช่วย สำนักพิมพ์ต้องการให้ธุรกิจของตนขยายกว้างขวางและเจริญรุ่งเรืองขึ้น ควรจะคำนึงถึง

นโยบายการตั้งราคาต่ำ และละทิ้งความคิดเก่าๆ ที่ให้ตั้งราคาสูงสำหรับหนังสือจำนวนน้อยๆ

3) การกำหนดราคาที่แน่นอน (Price-Fixing)

คือราคาที่สำนักพิมพ์กำหนดสำหรับให้ผู้ขายปลีกขายแก่ลูกค้า ราคานั้นจะไม่มี การเพิ่มหรือลด สำหรับท้องถิ่นที่ห่างไกลและหนังสือที่จำเป็น เช่น แบบเรียนหาได้ยาก ร้านขายหนังสือซึ่งรูเรื่องนี้ก็อาจจะเก็บหนังสือจำนวนมากไว้ นำออกมาขายที่ละเล่มและขึ้นราคาสูงกว่าที่ทางสำนักพิมพ์ตั้งไว้ หรือในทางตรงข้าม ร้านขายหนังสือในเมืองใหญ่ๆ อาจจะตั้งราคาสูงเพื่อแย่งลูกค้าจากคู่แข่งในทางการค้า ในบางประเทศมีกฎหมายป้องกันการตั้งราคา แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีกฎหมายในเรื่องการขึ้นราคา สำนักพิมพ์อาจจะช่วยป้องกันการขึ้นราคาได้โดยการ

(ก) ประกาศราคาขายที่ทางสำนักพิมพ์ตั้งไว้ให้กระจายทั่วถึงกัน และพิมพ์ราคาแต่ละเล่มให้ชัดเจน

(ข) ส่งหนังสือถึงผู้ขายให้มีจำนวนพอเพียงในแต่ละภาค เพื่อป้องกันการขาดแคลน แต่จะไม่สามารถป้องกันการขาดแคลน ซึ่งเกิดจากการที่ร้านค้าหนังสือรวมหัวกันกักตุนหนังสือไว้

(ค) ให้ส่วนลดแก่ร้านค้าหนังสือพอเพียงที่จะทำให้มีกำไร จากการขายหนังสือตามราคาที่สำนักพิมพ์กำหนด

(ง) ตั้งกฎข้อบังคับสำหรับร้านค้าหนังสือซึ่งขึ้นราคาหนังสือ โดยการไม่ยินยอมขายหนังสือให้แกรานั้นอีก

(จ) ในกรณีที่ร้านค้าทุกแห่งรวมหัวกันขึ้นราคา สำนักพิมพ์จะแก้ไขได้ด้วยการตั้งร้านค้าขายปลีกใหม่ เพื่อดำเนินธุรกิจการค้าหนังสืออย่างยุติธรรม¹

¹Smith, A Guide to Book Publishing, pp. 98-99.

๒) ส่วนลด (Discount)

กำไรของร้านขายหนังสือจะมาจากความแตกต่างระหว่างเงินที่ร้านขายหนังสือจ่ายให้กับสำนักพิมพ์ กับเงินที่ลูกค้าซื้อหนังสือจ่ายให้กับร้านขายหนังสือ ถ้าหนังสือมีราคาตามหน้าปก 3 บาท และสำนักพิมพ์ให้ส่วนลดแก่ร้านค้าขายปลีก 35 เปอร์เซ็นต์ ร้านค้าขายปลีกจะต้องจ่ายเงินค่าหนังสือให้แก่สำนักพิมพ์เพียง 2 บาท และก็จะนำเงินอีก 1 บาทที่ไ้มาจากการขายแก่ลูกค้า เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และเป็นกำไร

การให้ส่วนลดนี้ จะทำให้สำนักพิมพ์ได้ประโยชน์ คือ จะทำให้สามารถจำหน่ายหนังสือได้เป็นจำนวนมาก ๆ โดยทั่วไปแล้ว ในประเทศที่มีอุตสาหกรรมการทำหนังสือก้าวหน้า เปอร์เซ็นต์ของส่วนลดจะสูง ในประเทศกำลังพัฒนา บางครั้งสำนักพิมพ์จะเป็นผู้ขายหนังสือของตนเอง เพื่อเป็นการประหยัดการให้ส่วนลด แต่เมื่อการตลาดขยายกว้างขวางขึ้น ก็จะเห็นได้ชัดว่าถึงแม้สำนักพิมพ์จะมีร้านค้าหนังสือของตนเอง แต่ก็ไม่พอเพียงที่จะระบายหนังสือของตนออกได้หมด ดังนั้นสำนักพิมพ์จึงอาศัยส่วนลดเป็นประโยชน์ในการระบายหนังสือคนสำนักพิมพ์จึงสนใจที่จะมีกิจการการค้าปลีกทั่วประเทศ โดยกำหนดเขตการขายให้อยู่กับผูขายปลีก เช่น ถ้ามีใบสั่งหนังสือเป็นจำนวนมากจากท้องถิ่นนั้น สำนักพิมพ์ก็จะส่งใบสั่งให้แก่ร้านขายปลีกในเขตนั้น สำนักพิมพ์อาจจะสูญเสียกำไรจากการขายตามใบสั่งนี้ แต่ก็จะได้กำไรในระยะยาว คือ ทำให้กิจการภาคีขึ้น

นอกจากส่วนลดที่สำนักพิมพ์จะต้องให้กับร้านค้าปลีกแล้ว ยังจะต้องให้ส่วนลดเป็นจำนวนมากแก่ร้านขายส่ง ซึ่งเป็นผู้จำหน่ายต่อแก่ร้านค้าปลีก ร้านขายส่ง จะต้องได้รับส่วนลดมากกว่าที่สำนักพิมพ์ให้แก่ร้านขายปลีก และสำนักพิมพ์จะให้ส่วนลดสำหรับผู้ซื้อบางประเภท เช่น หอสมุด นักศึกษา โรงเรียน มหาวิทยาลัย และผู้ที่ซื้อหนังสือเป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน

เกณฑ์การลดจะแตกต่างกันไปทั่วโลกตามแต่ละประเทศ หรือแต่ละสำนักพิมพ์ การให้ส่วนลดอย่างเต็มที่สำหรับหนังสือซึ่งคงจะมีการเลี้ยง เช่น นวนิยาย จะได้ส่วนลด 25

เปอร์เซ็นต์ ถึง 40 เปอร์เซ็นต์ ถ้าซื้อจำนวนน้อย และอาจได้ส่วนลดถึง 48 เปอร์เซ็นต์ ถ้าซื้อเป็นจำนวนมาก สำหรับหนังสือที่มีขนาดเล็กนอม เช่น หนังสือแบบเรียน จะได้ส่วนลดอย่างสูงเพียง 20 หรือ 25 เปอร์เซ็นต์ ไม้ว่าจะสั่งเป็นจำนวนเท่าใด ส่วนลดที่จะให้ จะให้แก่ผู้ชายปลีก สำหรับผู้ชายส่ง จะได้รับส่วนลดเพิ่มขึ้น 5 เปอร์เซ็นต์ บางสำนักพิมพ์จะกำหนดส่วนลดให้แก่ผู้ชายปลีกหรือชายส่งในแตกต่างกัน แต่จะอนุญาตให้ผู้ชายส่ง เท่านั้นที่มีสิทธิสั่งซื้อหนังสือจำนวนมาก ๆ ได้ และถ้าสำนักพิมพ์มีการติดต่อซื้อขายโดยตรงกับสถาบันการศึกษา สำนักพิมพ์อาจจะให้ส่วนลดทางการศึกษา 10 - 15 เปอร์เซ็นต์ การางส่วนลดของสำนักพิมพ์จึงยุ่งยากซับซ้อน เพราะมีกรณีพิเศษมากมาย และจะต้องคำนึงถึง

1) ส่วนลดที่ให้จะต้องพอเพียงที่จะเป็นเครื่องส่งเสริมการค้าเป็นงานของร้านขายหนังสือ และพอเพียงที่จะทำให้มีกำไรสำหรับหนังสือที่ขายยาก

2) จะต้องมีความยุติธรรมในการให้ส่วนลดระหว่างร้านค้าที่เป็นคู่แข่งกัน¹

ค) สินเชื่อ (Credit)

องค์ประกอบสำคัญในการขาย คือ สินเชื่อ ซึ่งใดในระยะเวลาที่สำนักพิมพ์อนุญาตให้ผู้ชายปลีกหรือชายส่งแนบนันการจ่ายเงินตามบิล สำนักพิมพ์และร้านขายหนังสือจะได้ประโยชน์จากสินเชื่อเช่นกัน สินเชื่อจะขายเพิ่มการค้าเนื่องจาก

1) ทำให้ร้านขายหนังสือซึ่งมีเงินสาคไม่มากหรือสามารถสั่งหนังสือได้เนื่องจากรู้ว่า สามารถมีเวลารวมรวมเงินจากการขายหนังสือได้ทัน

2) ทำให้ร้านขายหนังสือที่อยู่ทางไกลออกไป ซึ่งต้องเสียเวลารอคอยการขนส่งเป็นเวลานาน สามารถสั่งหนังสือได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องระยะเวลาที่ต้องเสียไประหว่างรอคอยการขนส่ง

3) เป็นการส่งเสริมให้ร้านขายหนังสือถึงหนังสือมาเก็บไว้ แม้จะรู้ว่าจะต้องกินเวลาพอควรจึงจะขายหนังสือเหล่านั้นให้แก่ผู้ชายรายย่อย ๆ ได้ สำหรับข้อนี้บางสำนักพิมพ์

¹ Ibid., pp. 100-101.

สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการขายทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็เป็นผลต่อนโยบายโดยตรง และเป็นผลให้ร้านขายหนังสือตั้งชื่อหนังสือจากสำนักพิมพ์นั้น ๆ

ด) การบริการ (Service)

ความเชื่อถือของร้านขายหนังสือที่มีต่อบริการของสำนักพิมพ์เป็นสิ่งสำคัญ การบริการนี้ รวมถึงความรวดเร็ว และความถูกต้องในการจัดส่งหนังสือตามใบสั่ง การระมัดระวังในการห่อหนังสือไม่ให้เกิดความเสียหาย และอริยาสัยในการเก็บเงินหรือส่งของ

ข) เวลา (Timing)

ตารางในการจัดพิมพ์หนังสือ เป็นผลในการขายเช่นกัน ในการจัดพิมพ์ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาที่จะใช้ในการโฆษณาเพื่อส่งเสริมการขาย และจะต้องจัดพิมพ์ให้เพียงพอในเวลาที่ต้องการ เช่น หนังสือแม่เรียนต่าง ๆ¹

2. วิธีการจัดจำหน่ายหนังสือขององค์การฯ ของคุรุสภา

องค์การฯ ของคุรุสภา ในฐานะสำนักพิมพ์ได้จัดแบ่งประเภทการจัดจำหน่ายออกเป็น 4 ประเภท คือ

ก) การจัดจำหน่ายให้แก่ชื่อเป็นรายบุคคล โดยผ่านร้านค้าขององค์การฯ ของคุรุสภาเอง ซึ่งได้แก่ ร้านศึกษารักษ์พัฒนาภิรมย์ (ราชดำเนิน), ร้านศึกษารักษ์พัฒนาภิรมย์ (สาขาลาดพร้าว), ร้านลูกเสือ และร้านคาราวัทท์

ข) การจัดจำหน่ายให้แก่สถาบันหรือส่วนราชการ ซึ่งองค์การฯ ของคุรุสภาได้รับสิทธิยกเว้นไม่ต้องประกวดราคาหรือสืบราคาในการรับจ้างผลิตหรือจำหน่ายสินค้าให้แก่หน่วยราชการ²

¹ Ibid., pp. 102-104.

² สำนักเลขาธิการ คณะรัฐมนตรี, "หนังสือสำนักเลขาธิการรัฐมนตรี ที่ สร 0203/ว.53 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2515 เรื่ององค์การฯ ของคุรุสภาขอรับสิทธิยกเว้นไม่ต้องประกวดราคาหรือสืบราคาตามระเบียบ".

ค) การจำหน่ายแถบชายส่ง ซึ่งเป็นงานกาชวง และงานชายส่งที่ทางองค์การการค้าของคุรุสภา แดงตั้งให้เป็นตัวแทนชายขององค์การการค้าของคุรุสภา ราคาที่ประสงค์จะเป็นงานชายส่งสินค้าขององค์การการค้าของคุรุสภา จะต้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ขององค์การการค้าของคุรุสภากำหนด

ง) การส่งออกชายต่างประเทศ องค์การการค้าของคุรุสภา จะจำหน่ายหนังสือไปต่างประเทศก็ต่อเมื่อมีใบสั่งมา องค์การการค้าของคุรุสภา มีใคำเนินธุรกิจการค้าต่างประเทศโดยทั่วไป¹

กรรมวิธีในการจำหน่ายหนังสือขององค์การการค้าของคุรุสภา

องค์การการค้าของคุรุสภาจำหน่ายหนังสือที่องค์การการค้าของคุรุสภายุติเอง เช่น แบบเรียน และหนังสือชุดต่าง ๆ รวมทั้งหนังสือที่สั่งจากต่างประเทศ และรับฝากขายหนังสือของบุคคลทั่วไป โดยคิดค่าบริการรับขายฝาก เป็นเปอร์เซ็นต์ แล้วแต่จะตกลงกัน แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 25 เปอร์เซ็นต์ กรรมวิธีในการจำหน่ายขององค์การการค้าของคุรุสภา ประกอบด้วย

1) การส่งเสริมการขาย สิ่งพิมพ์ขององค์การการค้าของคุรุสภา ส่วนใหญ่เป็นแบบเรียน ซึ่งเป็นหนังสือบังคับใช้ ดังนั้นองค์การการค้าของคุรุสภา จึงมิได้มีการโฆษณาสิ่งพิมพ์ที่เป็นแบบเรียน แต่จะมีการโฆษณาบางเล็กน้อยสำหรับหนังสือชุดต่าง ๆ เช่น จัดโฆษณาในหนังสือมิตรกฐ อนุภาชาด วารสารคุรุสภา อนุสรณ์ของโรงเรียนต่าง ๆ และมีการโฆษณาตามสื่อมวลชนในบางฤดูกาล เช่น โกลระยะเปิดเทอม

2) การหาลูกค้า เนื่องจากสิ่งพิมพ์ขององค์การการค้าของคุรุสภา เป็นหนังสือบังคับใช้ จึงมิได้มีการส่งพนักงานขายออกไปทำการหาลูกค้า เช่น สำนักพิมพ์อื่น ๆ และสิ่งพิมพ์ขององค์การการค้าของคุรุสภาก็เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย

3) วิธีการสั่งซื้อ ลูกค้าจะซื้อหนังสือขององค์การการค้าได้หลายวิธี คือ

(ก) การสั่งซื้อทางไปรษณีย์ ผู้ซื้อต้องส่งเงินไปพร้อมกับใบสั่งซื้อขององค์การการค้าของคุรุสภา จะหักเงินจากบัญชีหรือซองไปโดยเรียกเก็บเงินปลายทาง ผู้ซื้อควรแจ้ง

¹ สัมภาษณ์ วิจิตร ศรีจันทร์พันธ์, หัวหน้าสวนชายส่งและร้านสาขาศึกษามัธยมวิเศษ,

ควรวางให้สิ่งของโดยวิธีใด สำหรับพัสดุเก็บเงินปลายทาง (ท.ก.ง.) จะตั้งชื่อได้ในวงเงินไม่เกิน 200 บาท

(ข) วิธีการส่งเงิน อาจทำได้โดย

(1) ตราธนาคารเช็คพร้อม ส่งจ่ายในนามองค์การการค้าของคุรุสภา

(2) ธนาคารหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่ายที่ทำการไปรษณีย์ราชดำเนินในนามองค์การการค้าของคุรุสภา

(3) การใช้ อ.ร.จ.6¹ ส่งจ่ายในนามองค์การการค้าของคุรุสภาหรือ อ.ร.จ.14 โอนเข้าบัญชีองค์การการค้าของคุรุสภา บัญชีที่ กท.รค.263

(4) เช็คเช็คพร้อมส่งจ่ายในนามองค์การการค้าของคุรุสภา

(ก) การซื้อควยเงินสด อาจซื้อได้ 2 วิธี

(1) ซื้อเงินสดหนาราน ซึ่งเจ้าหน้าที่ขายจะออกใบเสร็จเงินสดและจ่ายของให้แก่ผู้ซื้อ สำหรับการซื้อไปจำหน่ายทางจังหวัด หากผู้ซื้อประสงค์จะให้องค์การการค้าของคุรุสภา เป็นผู้จัดส่งของให้ ก็อาจทำได้โดยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ขายทราบ ในกรณีที่หยุดซื้อไม่ถึงเกณฑ์องค์การการค้าของคุรุสภาจะออกคำสั่งให้ ผู้ซื้อจะต้องชำระค่าหีบห่อและค่าส่งล่วงหน้า หรือเรียกเก็บเงินกาส่งปลายทาง

(2) การนำเงินสดมาเข้าบัญชี พร้อมทั้งส่งรายการสั่งซื้อไว้ และหักเงินตามรายการ เมื่อเงินสดหมดบัญชี ก็จะต้องนำมาเข้าบัญชีอีก

4) อัตราส่วนลด

(1) อัตราส่วนลดสำหรับแบบเรียนหรือแบบพิมพ์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์

ดังนี้	ซื้อตั้งแต่	300 บาท ขึ้นไป	ลดให้	10 เปอร์เซ็นต์
		1,500 บาท ขึ้นไป		ลดให้

¹ โอนรับจ่ายผ่านธนาคาร ลอมสิน.

6,000 บาท ขึ้นไป	ลดให้ 20 เปอร์เซ็นต์
15,000 บาท ขึ้นไป	ลดให้ 25 เปอร์เซ็นต์

สำหรับหนังสือชุดต่าง ๆ เช่น ชุดภาษาไทย ชุดความรู้ไทย ชุดภาพและการ์ตูน ฯลฯ มีเกณฑ์ส่วนลดแยกเป็นพิเศษต่างหาก คือ

น้อยกว่า 100 บาทขึ้นไป	ลดให้ 10 เปอร์เซ็นต์
300 บาทขึ้นไป	ลดให้ 20 เปอร์เซ็นต์
1,000 บาทขึ้นไป	ลดให้ 25 เปอร์เซ็นต์

(2) การคำนวณเงินเพื่อคิดส่วนลด การซื้อแบบเรียบหรือแบบพิมพ์ที่มีอัตราส่วนลดคนละประเภทในคราวเดียวกัน ถ้าหากมีประเภทใดถึงเกณฑ์ที่จะได้รับส่วนลดแล้ว ประเภทอื่น ๆ แม้จะไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะมีส่วนลด ก็จะมีอัตราส่วนลดขึ้นทำให้

(3) การสั่งซื้อแต่ละครั้งที่จ่ายเงินหักแล้วรวมกัน ตั้งแต่ 4,000 บาทขึ้นไป องค์การฯ ของคุรุสภา จะออกคำตีบหรือค่านขนส่งให้ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

5) การส่งของ องค์การฯ ของคุรุสภา จะส่งให้โดยทางที่สะดวก ทางน้ำ หรือทางบก ถึงสถานีปลายทางอันมีผู้ขนส่งอยู่เป็นประจำที่พึงคิดค่านและ เชื้อถือได้เท่านั้น สำหรับท้องถิ่นที่การคมนาคมไม่สะดวก จะต้องส่งทางอากาศหรือทางอื่นใดอันนอกเหนือไปจากปกติแล้ว องค์การฯ ของคุรุสภา จะออกค่านขนส่งให้ไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ของราคาหนังสือค่านขนส่งนี้ทางองค์การฯ ของคุรุสภา จะไม่ยอมจ่ายให้เป็นเงินหรือส่วนลดไม่ว่าในกรณีใด ๆ และองค์การฯ ของคุรุสภา จะรับผิดชอบเพียงแต่ส่งมอบของใหญ่ขนส่งนั้น ของใดมีค่าควรจะประกันภัยในการขนส่ง ผู้ซื้อจะต้องประกันภัยเอง

6) การคืนของ ของที่ซื้อไปผิดความประสงค์จะขอคืน ต้องอยู่ในสภาพเรียบร้อยและคืนเต็มจำนวนที่ซื้อไปสำหรับรายการนั้น และจะต้องส่งคืนภายใน 15 วันนับจากวันที่ซื้อไปจากหน้าร้าน หรือภายใน 40 วันนับจากวันที่องค์การฯ ของคุรุสภาจัดส่ง

ของไปให้ สำหรับต่างจังหวัด ผู้ซื้อจะต้องเสียค่าส่งของตัวเอง แต่สำหรับการซื้อที่มีส่วนลด และองค์การค่าของคุรุสภา เป็นผู้ออกค่าขนส่งให้ในตอนแรกแล้ว ผู้ซื้อจะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายในการจัดส่งให้แก่องค์การค่าของคุรุสภาเป็นมูลค่า 3 เปอร์เซ็นต์ ของราคาของก่อนหักส่วนลด หากการคั้นนั้นทำให้ตราส่วนลดนั้นเปลี่ยนแปลง หรือทำให้ยอดซื้อไม่ถึง เกณฑ์ที่องค์การค่าของคุรุสภาจะออกค่าขนส่งให้ ผู้ซื้อจะต้องชดเชยค่าส่วนลดที่หักออกจากกันหรือค่าขนส่งคืนให้องค์การค่าของคุรุสภาด้วย¹

7) สินเชื่อ ทางองค์การค่าของคุรุสภา จะให้สินเชื่อแก่ร้านค้าขายส่ง และร้านค้าขวง เป็นเวลา 3 เดือน โดยมีธนาคารค้ำประกัน นอกจากนี้ยังมีอนุมัติสินเชื่อให้แก่สถาบัน ซึ่งต้องดำเนินการขอต่อผู้อำนวยการองค์การค่าของคุรุสภาเป็นราย ๆ ไป²

3. การจำหน่ายหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา

การจำหน่ายหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภาในระยะเริ่มแรก เป็นการจำหน่ายแบบรายปลีกตามร้านค้าขององค์การค่าของคุรุสภา และการขายส่งตามร้านค้าขายส่งและร้านค้าขวง และเปิดการจำหน่ายแบบเป็นสมาชิก ซึ่งมี 2 ประเภท คือ สมาชิกรับหนังสือทุกเล่มที่จัดพิมพ์เขาอยู่ในชุดภาษาไทย และสมาชิกที่รับเฉพาะหนังสือบางเล่มตามต้องการ สมาชิกทั้ง 2 ประเภทนี้จะไ้รับส่วนลด 20 - 25 เปอร์เซ็นต์ การจำหน่ายโดยการบอกรับเป็นสมาชิกนี้ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 - 2518 มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 217 คน ซึ่งรวมทั้งสมาชิกรายบุคคล หองสมุด และองค์การของหน่วยราชการ

ตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน ได้ยกเลิกการจำหน่ายหนังสือชุดภาษาไทย โดยการบอกรับเป็นสมาชิก เนื่องจากราคากระดาษสูงขึ้น และไม่สามารถเพิ่มราคาแก่สมาชิก

¹ องค์การค่าของคุรุสภา, รายการสินค้าแบบเวียน 2520, หน้า 9-13.

² ตัมภาษณ์ วิจิตร ศรีจันทร์พันธ์, หัวหน้าส่วนขายส่งและร้านสาขา ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 4 สิงหาคม 2521.

ประกอบด้วย การออกหนังสือไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน เป็นการก่อความยุ่งยากในการจัดส่งให้แก่สมาชิก ดังนั้นจึงคงการจำหน่ายหนังสือชุดภาษาไทยเฉพาะการจำหน่ายปลีกจากร้านขององค์การฯ ของคุรุสภา และร้านขายส่ง ร้านค้าขวง นอกจากนี้ องค์การฯ ของคุรุสภา ยังได้จัดฝากขายหนังสือชุดภาษาไทยตามร้านจำหน่ายหนังสือทั่วไป เช่น ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย
รัตนวงมณี ร้านบรรณกิจ เป็นต้น โดยให้ส่วนลด 20 เปอร์เซ็นต์

องค์การฯ ของคุรุสภา ได้จัดทำรายชื่อหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภาออกเผยแพร่ตามสถาบัน โรงเรียน มหาวิทยาลัย ทั้งในและต่างประเทศ องค์การฯ ของคุรุสภา สามารถจัดจำหน่ายหนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภาไปยังห้องสมุดในต่างประเทศ เช่น ห้องสมุดของประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา เป็นต้น¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สัมภาษณ์ นางโพธิ์ ชีวะธรรม, หัวหน้าหมวดวรรณคดี แผนกขาย ฝ่ายการค้า ส่วนศึกษากิจการพิเศษ, 20 กันยายน 2521.